

ارزیابی یارانه‌ها و مالیات‌های غیرمستقیم از جنبه رفاه اجتماعی در ایران

خسرو پیرائی

تاریخ دریافت: ۸۶/۱۱/۱۴

دانشیار اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز

تاریخ تایید: ۸۷/۰۴/۱۴

محمدرضا شهنسوار

کارشناس ارشد اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز

چکیده

چنانچه منافع حاصل از اجرای سیاست مالی دولت به نسبت برای افراد فقیر بیشتر از افراد غیرفقیر باشد، سیاست مالی دولت را می‌توان سیاست مالی به نفع فقیر نامید.

در این پژوهش با استفاده از مفهوم رفاه اجتماعی، نشان داده می‌شود که به منظور حداکثر شدن رفاه اجتماع چه کالاها و خدماتی باید مشمول یارانه و یا مالیات غیرمستقیم واقع شوند. بدین منظور از مفهوم کشش تابع رفاه اجتماعی اتکینسون نسبت به قیمت کالاها و خدمات استفاده شده و سپس شاخص اصلاح قیمت استخراج و سرانجام این شاخص به منظور ارزیابی مالیات‌های غیرمستقیم و یارانه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که طی سال‌های (۱۳۸۳-۱۳۷۹) در جوامع شهری و روستایی ایران افزایش قیمت اقلام خوراکی به افراد فقیر بیشتر از افراد غیرفقیر آسیب رسانده و پرداخت یارانه به گروه اقلام خوراکی (به جز گروه نوشابه‌ها و دخانیات) در جوامع شهری و روستایی به نفع افراد فقیر بوده است در حالی که افزایش قیمت در گروه‌هایی نظیر بهداشت و درمان، حمل و نقل و ارتباطات و تحصیل و آموزش به افراد غیرفقیر بیشتر از افراد فقیر آسیب رسانده و افراد غیرفقیر بیشتر از فقرا از یارانه‌های پرداختی به این بخش‌ها منتفع شده‌اند. بنابراین بازنگری در نحوه پرداخت یارانه و کاهش آن و اعمال مالیات بر بخش‌های ذکر شده به منظور کاهش نابرابری و بهبود و اصلاح رفاه ضروری به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: یارانه، مالیات غیرمستقیم، سیاست به نفع فقیر، کشش رفاه، شاخص اصلاح قیمت، تابع رفاه اجتماعی اتکینسون

طبقه‌بندی موضوعی: E62, H29, I31, P46

مقدمه

یارانه و مالیات غیرمستقیم از ابزارهای مهم دخالت دولت در بازار بوده که با تغییر آن‌ها از طریق اثر گذاشتن بر قیمت‌های نسبی کالاها، می‌توان در تخصیص منابع دخالت کرد. یارانه و مالیات دو سازوکار با جریان عملیاتی معکوس می‌باشند به طوری که با وضع مالیات قیمت نسبی کالاها افزایش و با پرداخت یارانه قیمت نسبی کالاها کاهش می‌یابد. هدف از این پژوهش ارائه رهیافتی به منظور ارزیابی یارانه و مالیات غیرمستقیم از جنبه رفاه اجتماعی در ایران می‌باشد.

مسئله مهم در مورد مالیات و یارانه که این مقاله بر آن تأکید دارد پاسخ به این پرسش می‌باشد که سیاست‌های فوق چگونه بر رفاه تأثیر می‌گذارند. با توجه به اینکه یارانه و مالیات غیرمستقیم بر نظام قیمت‌ها و ترجیحات مصرف‌کننده اثر گذاشته و در نتیجه بر رفاه خانوارها تأثیرگذار هستند، بنابراین ارزیابی اجرای این گونه سیاست‌ها از نقطه نظر رفاه حائز اهمیت می‌باشد. به بیان دیگر این موضوع بسیار مهم است که چه کالاها و خدماتی مشمول یارانه و یا مالیات قرار گیرند تا منافع حاصل از آن به نسبت برای افراد فقیر بیشتر از افراد غیرفقیر بوده و رفاه اجتماع افزایش یابد. مقاله حاضر کوششی در جهت پاسخ به این مسئله می‌باشد.

در این مقاله با بکارگیری داده‌های هزینه خانوارهای شهری و روستایی طی سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۳ و الگویی که از مفهوم کشش رفاه اجتماع نسبت به قیمت کالاها و خدمات و شاخص اصلاح رفاه برای قیمت‌ها^۱ و یا به اختصار شاخص اصلاح قیمت^۲ استفاده می‌کند، به ارزیابی مالیات غیرمستقیم و یارانه از دیدگاه رفاه می‌پردازد. بدین منظور از تابع رفاه اجتماعی اتکینسون^۳ استفاده می‌شود. در ادامه مقاله پس از طرح پیشینه تحقیق به معرفی الگو پرداخته و سپس کشش رفاه برای قیمت‌ها و شاخص اصلاح قیمت برای کالا و خدمات مختلف محاسبه خواهد شد و در پایان نتیجه‌گیری به عمل می‌آید.

۱- پیشینه تحقیق

موسوی جهرمی (۱۳۸۱) به بررسی اثرات توزیعی مالیات‌های غیرمستقیم و به بیان دیگر مالیات بر مصرف پرداخته است. در این مقاله به منظور محاسبه هزینه نهایی رفاه ناشی از اعمال مالیات غیرمستقیم از تابع رفاه اجتماعی سامونلسون - برگسون که تابعی از مطلوبیت غیرمستقیم تک تک افراد جامعه می‌باشد، استفاده شده است. سپس با اعمال یک محدودیت درآمدی مالیات غیرمستقیم و تشکیل یک سیستم معادلات و حل آن، نرخ‌های بهینه مالیات بدست آمده و سپس با توجه به اینکه هزینه نهایی رفاه اجتماعی مالیات‌های غیرمستقیم در واقع میزان کاهش در رفاه اجتماعی در اثر اعمال مالیات است، با استفاده از روابطی هزینه‌های رفاه ناشی از اعمال مالیات غیرمستقیم محاسبه شده است. در مقاله مذکور، هزینه نهایی رفاه ناشی از اعمال مالیات‌های غیرمستقیم برای هشت گروه کالایی شامل خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات، پوشاک و کفش، مسکن، سوخت و روشنایی کالاهای با دوام، حمل و نقل و ارتباطات، بهداشت و درمان و سایر کالاها محاسبه گردیده است. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که اعمال مالیات بر روی گروه‌های

1. Welfare Reform Index for Price
2. Price Reform Index
3. Atkinson Social Welfare Function

کالایی خوراکی‌ها، مسکن، حمل و نقل و بهداشت که مصرف عمومی دارند نسبت به سایر گروه‌های کالایی، هزینه نهایی رفاهی بالاتری را سبب می‌شود.

سان^۱ (۲۰۰۳) مالیات‌های غیرمستقیم و یارانه‌ها را از جنبه رفاه در کشور تایلند در سال ۱۹۹۸ مورد بررسی قرار داد. بدین منظور از تابع رفاه اجتماع اتکینسون و مفهوم «سطح هم ارز درآمدی توزیع برابر»، استفاده نموده و کشش رفاه نسبت به قیمت‌ها محاسبه شده و این کشش خود به دو جزء اثر درآمدی و اثر نابرابری تفکیک گردیده و سرانجام شاخص اصلاح قیمت برای ارزیابی مالیات‌ها و یارانه‌ها استخراج شده است. نتایج نشان می‌دهد که پرداخت یارانه یا معافیت از اعمال هرگونه مالیات غیرمستقیم در مورد اقلام خوراکی مورد استفاده در منازل به تناسب افراد فقیر را بیشتر از ثروتمندان منتفع خواهد کرد و هر افزایش قیمتی ناشی از اعمال مالیات و یا کاهش یارانه در مورد این اقلام به ضرر افراد فقیر خواهد بود. همچنین منافع خدماتی همچون آموزش بیشتر متوجه ثروتمندان بوده و دولت باید یک بازنگری اساسی در مورد هزینه‌های نظام آموزشی داشته باشد. در گروه‌هایی همانند حمل و نقل و ارتباطات، افزایش قیمت‌ها به افراد ثروتمند بیشتر آسیب می‌رساند و برای دولت مطلوب است که در قیمت‌های فعلی این گروه‌ها بازنگری داشته و به منظور کاهش نابرابری به افزایش قیمت آن‌ها با مشمول مالیات قرار دادن آن‌ها اقدام کند.

کاکوانی و سان^۲ (۲۰۰۳) به ارزیابی مالیات‌های غیرمستقیم و یارانه‌ها از دیدگاه رفاه اجتماع در کشور فیلیپین پرداخته، بدین منظور از الگوی سان (۲۰۰۳) استفاده نموده‌اند. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که هرگونه اعمال مالیات بر روی اقلام خوراکی کاملاً تنازلی بوده و به تناسب به افراد فقیر بیشتر از افراد ثروتمند آسیب می‌رساند علاوه بر این مخارج بر روی گروه آموزش و پرورش و بهداشت و درمان تنازلی بوده و افراد فقیر هزینه بیشتری را به نسبت ثروتمندان متحمل می‌شوند و بنابراین لازم است که دولت در مورد چنین خدماتی و بهره‌مندی بیشتر افراد فقیر اقدام نماید.

سان و کاکوانی (۲۰۰۶) موضوع تغییر نابرابری در اثر افزایش قیمت‌ها در کشور تایلند طی سال‌های (۱۹۹۵-۱۹۸۶) و کشور کره طی سال‌های (۱۹۹۹-۱۹۹۰) را بررسی نمودند. این مطالعه یک روش جدید را به منظور محاسبه شاخص‌های هزینه زندگی ارائه می‌دهد. این شاخص‌ها با استفاده از دو گونه توابع رفاه اجتماع موسوم به تابع رفاه اجتماع اتکینسون و دیگری تابع رفاه اجتماع پیشنهاد شده توسط کاکوانی بدست آمده‌اند. سپس محققان کشش هر کدام از توابع اجتماع مذکور را نسبت به قیمت‌ها بدست آورده و با استفاده از این کشش، شاخص‌های قیمتی مرتبط با این

1. Son
2. Son and KakWani

توابع را پیشنهاد می‌کنند. نتایج نشان می‌دهد که تغییرات قیمت بر افراد فقیر بیشتر از افراد غیرفقیر اثر می‌گذارد و اثر تغییر در قیمت‌های نسبی بر روی نابرابری، به میزان اختلاف در الگوهای مصرفی میان گروه‌های درآمدی اجتماع بستگی دارد. در کشور تایلند نابرابری درآمد زیاد بوده در حالی که کره کشوری بسیار همگن با درجه نابرابری درآمد نسبتاً کم می‌باشد و انتظار می‌رود که اثر تغییر در قیمت‌های نسبی بر روی نابرابری در این کشور ناچیز باشد در حالی که برای تایلند این تأثیر بسیار زیاد می‌باشد. محققان در پایان بیان می‌دارند که شاخص‌های هزینه رفاه اجتماعی زندگی در میزان بالا بودن نابرابری این کشورها نسبت به درجه نابرابری پایین در کشورهایی با جمعیتی همگن‌تر، مهم‌تر و اثرگذارتر می‌باشند.

سوآرز و اساریو (۲۰۰۷) به تحلیل اثر قیمت‌های نسبی بر تغییر تدریجی رفاه و نابرابری در کشور برزیل طی سال‌های (۲۰۰۵-۱۹۹۵) پرداخته‌اند. ویژگی دوره مذکور ثبات پولی همراه با تغییرات زیاد در قیمت‌های نسبی بوده است. این موضوع دال بر این است که بکارگیری یک شاخص تورم یکنواخت نتایج سؤال برانگیز و مشکوکی را ایجاد می‌کند. بنابراین محققان برای منظور کردن این اثر در تحلیل رفاه مورد نظر، شاخص‌های تورم ویژه‌ای را برای هر صدم جامعه پیشنهاد می‌کنند که به وسیله سرانه درآمد خانوار رتبه‌بندی شده است. در این تحلیل از شاخص‌های تورم ویژه توزیعی به منظور تورم زدایی توزیع درآمد اسمی بدست آمده از بررسی‌های سالانه خانوارهای برزیلی طی سال‌های ۱۹۹۵ الی ۲۰۰۵ استفاده می‌شود. علاوه بر آن، توزیع درآمد جدیدی ارائه می‌شود که قدرت خرید واقعی خانوارها را بهتر بیان می‌کند. بر اساس این توزیع درآمد جدید، میانگین درآمد و ضرائب جینی، بررسی روابط سلطه تصادفی و نیز سلطه لورنز محاسبه می‌شود. همچنین تابع رفاه اجتماعی اتکینسون با مقادیر $0/1$ تا $0/9$ برای پارامتر نابرابری گریزی محاسبه می‌گردد خلاصه نتایج تحقیق به صورت زیر می‌باشد:

تورم طی دوره (۱۹۹۵-۲۰۰۵) بیش از ۹۵ درصد توزیع درآمد سرانه خانوارها را تحت تأثیر قرار داده است.

با در نظر گرفتن قیمت‌های نسبی، ضریب جینی به $0/61$ کاهش می‌یابد که این بیشتر از حالتی است که از شاخص عمومی قیمت استفاده شود.

میانگین درآمد که به وسیله شاخص‌های ویژه توزیع تورم زدایی شده به طور معناداری با میانگین درآمد که به وسیله شاخص عمومی قیمت تورم زدایی شده است تفاوت دارد یعنی اینکه آن شاخص به جای افزایش ملایمی طی دوره (۱۹۹۵-۲۰۰۵)، کاهش می‌یابد.

۲- شاخص نابرابری اتکینسون

اتکینسون^۱ از نظر تئوری ثابت کرده است که ردیف کردن توزیع درآمدها براساس میزان نابرابری هنگامی امکان پذیر است که منحنی‌های لورنز یکدیگر را قطع نکنند. اتکینسون رفاه اجتماعی را به صورت حاصل جمع مطلوبیت‌های افراد تعریف نموده است و فرض می‌کند افراد دقیقاً دارای تابع مطلوبیت یکسان هستند.

اتکینسون با این فرض تابع رفاه اجتماعی را شبه مقعر^۲، جمع پذیر^۳ و متقارن^۴ نسبت به درآمدهای افراد تعریف می‌کند. این تابع در حالت پیوسته به صورت زیر می‌باشد:

$$\int_0^{\infty}$$

که $u(x)$ تابع مطلوبیت هر فرد و x یک متغیر تصادفی^۵ با تابع چگالی $f(x)$ می‌باشد. این تابع بر پایه مفهوم سطح هم ارز درآمدی توزیع برابر^۶ قرار دارد که با x^* نشان داده شده و عبارت است از درآمد سرانه‌ای که اگر به طور مساوی و برابر به هر یک از افراد جامعه تخصیص داده شود کل رفاه اجتماعی حاصل از آن دقیقاً برابر با کل رفاه اجتماعی است که به وسیله توزیع درآمد مفروض مورد بررسی ایجاد می‌شود.

اتکینسون با توجه به معرفی تابع رفاه اجتماعی خود و مفهوم x^* شاخص نابرابری را معرفی می‌کند و اعتقاد دارد که در یک جامعه مفروض، شاخص اقتصادی نابرابری درآمد، شاخصی است که متکی بر نظام رجحان‌های افراد آن جامعه باشد. این شاخص به صورت زیر می‌باشد:

$$\mu$$

که μ میانگین درآمد اجتماع است. در واقع شاخص نابرابری اتکینسون رفاه از دست رفته در اثر نابرابری را اندازه‌گیری می‌کند. اکنون با توجه با رابطه (۲) می‌توان نوشت:

$$\mu$$

رابطه (۳) نشان می‌دهد که رفاه اجتماعی، x^* ، به دو عامل، میانگین درآمد و نابرابری در اجتماع بستگی دارد، که این موضوع شرایط را به منظور ارزیابی اثر نسبی سیاست‌های دولت بر روی افراد فقیر و غیرفقیر در جامعه فراهم می‌سازد.

1. Anthony, B. Atkinson. (1970) "On the Measurement of Inequality" Journal of Economic Theory, Vol2, pp 244-63.

2. Quasi Concave

3. Additive

4. Symmetric

۵. به عنوان مثال می‌توان درآمد را یک متغیر تصادفی در نظر گرفت.

6. Equally Distributed Equivalent Level of Income

لازم به ذکر است که چنانچه با افزایش درآمد یا کاهش درآمد به یک نسبت، نابرابری تغییر نکند، شاخص نابرابری نسبت به مقیاس مستقل خواهد بود.^۱ به منظور تحقق چنین شرطی در مورد شاخص نابرابری اتکینسون، وی مجموعه‌ای از توابع مطلوبیت هموتیک را به صورت زیر معرفی می‌کند:

$$U(x) = \frac{x^{1-\varepsilon}}{1-\varepsilon} \quad (1)$$

که $A > 0$ و A و B مقادیر ثابت هستند و ε پارامتر نابرابری گریزی^۲ می‌باشد و حساسیت نسبی نسبت به انتقال درآمد در سطوح مختلف را نشان می‌دهد. برای اینکه تابع مطلوبیت افراد جامعه تابعی شبه مقعر باشد لازم است که اندازه این پارامتر بزرگتر و یا مساوی صفر باشد یعنی: $\varepsilon \geq 0$ هرچه که پارامتر (ε) افزایش یابد وزن بیشتری به انتقال درآمد گروه‌های پایین‌تر توزیع و وزن کمتری به انتقال درآمد به گروه‌های بالاتر داده می‌شود. پارامتر (ε) در واقع میزان اهمیتی است که جامعه به برابری توزیع درآمد در جامعه می‌دهد. اگر ε برابر صفر باشد، جامعه نسبت به اجرای سیاست توزیع مجدد درآمدها بی تفاوت است که در آن صورت شاخص اتکینسون برابر صفر خواهد بود و اگر به سمت بی نهایت میل کند ($\varepsilon \rightarrow \infty$) جامعه تنها به بهتر شدن وضع درآمدی گروه‌های کم درآمد و نابرابری توجه داشته و رفاه اجتماع توسط درآمد فقیرترین عضو جامعه اندازه‌گیری می‌شود. این مشابه قانون ماکزیمم کردن حداقل رالز^۳ می‌باشد. حال اگر رابطه (۴) در رابطه (۱) جایگذاری شود تابع رفاه اجتماعی اتکینسون بدست می‌آید.

$$W = \int_0^{\infty} \frac{1-\varepsilon}{\varepsilon} x^{\varepsilon} f(x) dx \quad (2)$$

$$W = \frac{1}{1-\varepsilon} \int_0^{\infty} \text{Log } x f(x) dx \quad \varepsilon$$

که Exp نشان دهنده تابع نمایی می‌باشد.

حال به منظور بدست آوردن x^* ، در رابطه (۴)، x به x^* تبدیل شده و سپس عبارت بدست آمده برابر با رابطه (۵) قرار داده شود و برابری حاصل برای مقدار x^* حل گردد. روابط (۶) بدست می‌آیند.

لازم به ذکر است که x^* مستقل از پارامتر A و B بوده و نشان می‌دهد که معیار رفاه اجتماعی x^* نسبت به هر تبدیل خطی مثبت از توابع مطلوبیت ثابت و بدون تغییر و مستقل است.

1. Interdependent Scale
2. Inequality Aversion Parameter
3. Rawls

$$* \left[\int_0^{\infty} x^{1-\varepsilon} f(x) dx \right]^{\frac{1}{1-\varepsilon}} \quad (7)$$

$$x^* = \text{Exp} \left[\int_0^{\infty} \text{Log } x f(x) dx \right] \varepsilon$$

با جایگذاری x^* در رابطه (۲) ضریب نابرابری اتکینسون بدست می‌آید:

$$I A = 1 - \frac{\left[\int_0^{\infty} x^{1-\varepsilon} f(x) dx \right]^{\frac{1}{1-\varepsilon}}}{\mu} \varepsilon \quad (8)$$

$$I A = 1 - \frac{\text{Exp} \left[\int_0^{\infty} \text{Log } x f(x) dx \right] \varepsilon}{\mu}$$

۳- معرفی الگو

نخست نحوه استخراج کشش رفاه اجتماعی نسبت به قیمت‌ها توضیح داده می‌شود. بدین منظور از ایده تابع مخارج^۱ استفاده می‌گردد. چنانچه p و q بردارهای قیمت و مقادیر m کالای مفروض در اقتصاد باشد و با فرض یکسان بودن قیمت برای تمام افراد یا خانوارها، مخارج مصرف‌کننده به صورت زیر خواهد بود:

$$\sum_{i=1}^m p_i q_i \quad (9)$$

p_i قیمت کالای i ام و q_i مقدار کالای مصرف شده i ام توسط خانوار می‌باشد. فرض می‌شود که در نتیجه اعمال یارانه یا مالیات غیرمستقیم بر کالا و خدمات بردار قیمت کالاها از p به p^* تغییر کند. بنابراین مهم است که تأثیر این تغییر قیمت بر مخارج واقعی مصرف‌کنندگان مشخص شود. بدین منظور تابع مخارج به صورت زیر تعریف می‌شود:

(۹)

تابع مخارج^۲، حداقل مخارج لازم تحت سطوح مختلف قیمت (p) جهت کسب مطلوبیت معین (u) را نشان می‌دهد. تابع مخارج در سطح قیمت‌ها غیر نزولی، همگن درجه یک، مقعر و پیوسته است. لازم به ذکر است که تأکیدی مبنی بر استفاده از درآمد واقعی یا مخارج واقعی وجود ندارد و می‌توان میزان رفاه را برحسب درآمد یا مخارج اندازه‌گیری کرد،^۳ زیرا درآمد منبع اصلی مصرف به

1. Expenditure Function

2. Hall Varian. (1992). Microeconomic Analysis. Third edition. New York: Norton.

۳. این موضوع در مورد نابرابری نیز صادق می‌باشد.

حساب می‌آید و مصرف نیز بیانگر استاندارد واقعی زندگی بوده و مخارج در سطح خانوار سرانه می‌باشد. در این پژوهش مخارج واقعی مصرف‌کنندگان (خانوارها) به عنوان شاخص و معیار اندازه‌گیری رفاه مورد نظر می‌باشد.

اکنون فرض می‌گردد با تغییر قیمت ناشی از اعمال سیاست یارانه و یا مالیات غیرمستقیم مخارج واقعی و یا سطح رفاه نیز تغییر کند، بنابراین می‌توان نوشت:

رابطه (۱۰) در اقتصاد به معیار تغییر جبرانی^۱ معروف بوده و می‌توان گفت تغییر جبرانی (CV) مقدار درآمدی است که به جبران افزایش قیمت به مصرف‌کننده داده می‌شود تا به سطح مطلوبیت اولیه‌اش بازگردد.^۲ یعنی علامت منفی نشان‌دهنده تغییر در رفاه در جهت عکس تغییر قیمت است. با استفاده از بسط تیلور^۳ می‌توان نوشت:

$$CV = \Delta E = -E u, p - E u, p^* = - \left[x_i^c p, u \Delta p_i + \frac{1}{2} \frac{\partial^2 u}{\partial p_i^2} (\Delta p_i)^2 \right]$$

که $x_i^c(p, u)$ منحنی تقاضای جبرانی^۴ می‌باشد. این اصطلاح از بررسی تابع تقاضا به منزله تابعی ایجاد شده از تغییر قیمت‌ها و درآمد به منظور حفظ مصرف‌کننده در سطح مطلوبیت ثابت بدست می‌آید. بنابراین تغییرات درآمد برای جبران تغییرات قیمت صورت می‌گیرد.

اکنون رابطه (۱۱) را با تقریب می‌توان به صورت زیر نوشت:

با استفاده از رابطه (۱۲) می‌توان نوشت:

با در نظر گرفتن رابطه (۱۳)، در حالت پیوسته اگر قیمت‌ها مثبت فرض شوند با استفاده از لم شفارد^۵ می‌توان تابع تقاضای جبرانی را بدست آورد:

i سبب حداقل‌کننده مخارج ضروری برای رسیدن به سطح مطلوبیت u در قیمت‌های p_i می‌باشد.

1. Compensating Variation
 2. P.R.G. Layard and A.A. Walters. (1978). Microeconomic theory. New York, USA, McGraw-Hill Book Company.
 3. Taylor Expansion
 4. Compensated Demand
 5. Shephard Lemma

با ضرب طرفین رابطه (۱۴) در عبارت $\frac{p_i}{E(p, \mu)}$ بدست می‌آید:

$$\left[\frac{w_i}{E(p, \mu)} \right] \left[\frac{p_i}{E(p, \mu)} \right] = \left[\frac{w_i p_i}{E(p, \mu)^2} \right] \quad (15)$$

w_i سهم مخارج مصرفی کالا یا خدمت نام در کل بودجه خانوار می‌باشد. از سوی دیگر، w_i کشش تابع مخارج را نسبت به تغییر قیمت کالا یا خدمت نام نشان می‌دهد. به عبارتی اگر قیمت کالا یا خدمت نام یک درصد افزایش یابد، مخارج واقعی یا سطح رفاه مصرف کننده w_i درصد کاهش می‌یابد.^۱ از رابطه (۱۵) و مفهوم آن در استخراج کشش رفاه اجتماعی نسبت به قیمت‌ها استفاده می‌شود. برای این منظور با مشتق‌گیری رابطه (۶) نسبت p_i و ضرب عبارت حاصل در $\frac{p_i}{x^*}$ کشش تابع رفاه اجتماعی نسبت به قیمت کالا یا خدمت نام به صورت زیر حاصل می‌شود. همان‌گونه که ذکر گردید x^* حداقل سطح رفاه اجتماع می‌باشد که باید به هر فرد تعلق گیرد.

$$\mathcal{E}_i = \int_0^{\infty} (1-\epsilon) \left[\frac{p_i}{x^*} \right] dx^* \quad (16)$$

که \mathcal{E}_i کشش رفاه نسبت به قیمت کالا یا خدمت نام و ϵ پارامتر نابرابری گریزی می‌باشد و مقادیر مختلف به خود می‌گیرد. این کشش همواره منفی است چون افزایش قیمت کالاها همواره باعث کاهش سطح رفاه می‌شود. همان‌گونه که کاکوانی و سان در مطالعه خود^۲ نشان دادند می‌وان^۳ کشش رفاه را به صورت مجموع دو عبارت زیر نوشت:

$$\mathcal{E}_i = \frac{1}{\mu} \left(\frac{p_i}{\mu} \right) \quad (17)$$

در عبارت فوق $p_i q_i$ مخارج واقعی مصرف شده بر روی کالا و خدمات نام و μ متوسط بودجه خانوار می‌باشد. اولین جزء سمت راست رابطه (۱۷) اثر درآمدی^۴ تغییر قیمت کالا یا خدمت نام می‌باشد که همواره منفی است زیرا افزایش قیمت کالاها و خدمات، مخارج واقعی خانوارها را کاهش داده و باعث کاهش سطح رفاه می‌شود بنابراین یک رابطه منفی وجود دارد. از طرف دیگر

۱. درآمد واقعی w_i درصد کاهش می‌یابد.

2. Nanak Kakwani, and H.H. Son, (2003) "On Assessing Government Fiscal Policies with Application to the Philippines" Handbook on Public Sector Performance Review. Vol. 3, Washington D.C, the World Bank

3. mivan

4. Income Effect

جزء سمت راست می‌تواند اثر نابرابری^۱ یا اثر توزیع مجدد^۲ تغییر قیمت کالا یا خدمت نام تلقی گردد. زیرا بیان می‌دارد که در اثر تغییر قیمت‌ها توزیع درآمد یا مخارج واقعی میان خانوارها تغییر می‌کند. اثر نابرابری می‌تواند مثبت یا منفی باشد و به عبارت دیگر اگر این جزء منفی باشد بدین معنی است که افزایش قیمت کالا یا خدمت نام به افراد فقیر بیشتر از افراد ثروتمند آسیب می‌رساند و بالعکس. بنابراین یک اثر نابرابری منفی به معنی آن است که توزیع درآمد یا مخارج به ضرر افراد فقیر تغییر می‌کند. با توجه به این موضوع می‌توان شاخص اصلاح رفاه برای قیمت یا به اختصار شاخص اصلاح قیمت را به صورت زیر معرفی کرد که (ϵ_i) کشش رفاه نسبت به قیمت کالا یا خدمت نام و (w_i) سهم کالا یا خدمت نام در بودجه خانوار می‌باشد.

$$\phi_i = \frac{\epsilon_i}{i} \quad (18)$$

اگر ϕ_i بزرگتر از (کوچکتر از) یک باشد، یک افزایش در قیمت کالا یا خدمت نام به افراد فقیر (ثروتمند) بیشتر از افراد ثروتمند (فقیر) آسیب می‌رساند. بنابراین می‌توان گفت اگر $\phi_i > 1$ باشد، کالا یا خدمت نام باید مشمول یارانه واقع شده یا آنکه میزان یارانه پرداختی به آن افزایش یابد تا افراد فقیر به نسبت بیشتر از افراد ثروتمند منتفع شوند و از سوی دیگر اگر $\phi_i < 1$ باشد کالا یا خدمت مفروض باید مشمول مالیات قرار گرفته یا آنکه مالیات بر آن افزایش یابد تا توزیع درآمد برابرتر گردد. اگر $\phi_i = 1$ باشد کالا یا خدمت مورد نظر مشمول مالیات و یا یارانه واقع نمی‌گردد. بنابراین ϕ_i می‌تواند به منظور بهبود نظام پرداخت یارانه و اعمال مالیات مورد استفاده قرار گرفته تا رفاه اجتماعی حداکثر گردد.

۴- وضعیت یارانه و مالیات‌های غیرمستقیم در ایران

در یک دیدگاه کلی می‌توان یارانه‌های پرداختی را به سه دسته یارانه‌های مصرفی، تولیدی و خدماتی تقسیم کرد.

یارانه مصرفی: در کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران، دولت‌ها برای حمایت از مصرف‌کنندگان و به ویژه اقشار آسیب پذیر، سیاست‌هایی را جهت تأمین غذای ارزان اعمال می‌نمایند. معمولاً یارانه‌های مصرفی جهت پایین نگه داشتن قیمت مواد غذایی و به لحاظ ملاحظات سیاسی و اجتماعی پرداخت می‌شوند. هدف دولت از این پرداخت‌ها، کمک رفاهی به گروه خاصی از مصرف‌کنندگان و یا تمامی افراد یک کشور است و منظور از آن تعدیل درآمد گروه‌های اجتماعی و

1. Inequality Effect
2. Redistribution Effect

افزایش نسبی رفاه طبقات کم درآمد می‌باشد. اگر چه ممکن است بنا به مسائلی، یارانه‌ها به اقشار آسیب پذیر تعلق نگرفته و به عبارتی هدفمند نباشد.

یارانه تولیدی: شامل آن دسته از یارانه‌هایی هستند که برای هدایت فعالیت‌های تولیدی در چارچوب اهداف دولت مانند افزایش تولید و رشد بخش‌ها پرداخت می‌شوند. این یارانه‌ها شامل طیف وسیعی از پرداخت‌هایی هستند که جهت تأمین نهاده‌های ارزان، خرید تضمینی، مکانیزاسیون، بازسازی واحدهای تولیدی و سرمایه‌گذاری در امور زیربنایی استفاده می‌شوند.

یارانه خدماتی: گاهی دولت‌ها برای افزایش ارائه بعضی از خدمات و یا برای کاهش قیمت مصرف‌کنندگان، به بخشی از خدمات یارانه پرداخت می‌کنند. یارانه به حمل و نقل شهری از قبیل اتوبوسرانی، تغذیه رایگان در مدارس و تغذیه کارمندان دولت به صورت ایجاد سلف سرویس‌های دولتی در محل کار و فروش غذا به قیمتی کمتر از قیمت تمام شده را می‌توان از یارانه‌های خدماتی در ایران به حساب آورد. جبران زیان شرکت آب و برق، پست و تلگراف و تلفن نیز نوعی یارانه خدماتی محسوب می‌شود.

جدول (الف) سهم یارانه‌های تولیدی، مصرفی و خدماتی از کل یارانه‌ها را طی دوره (۱۳۷۹-۱۳۸۳) نشان می‌دهد. بررسی سهم یارانه‌های مصرفی، تولیدی و خدماتی طی برنامه سوم توسعه حاکی از آن است که در کل یارانه‌های مصرفی، ۸۹/۷ درصد کل یارانه‌های مستقیم پرداختی دولت را تشکیل می‌دهند و یارانه‌های تولیدی و خدماتی با ۷/۱۴ و ۳/۱۲ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. آنچه که از این جدول ملاحظه می‌شود که سهم عمده یارانه‌های پرداختی در ایران را یارانه‌های مصرفی تشکیل می‌دهند. در حال حاضر یارانه مصرفی تنها به اقلامی نظیر شیر، پنیر، گندم، قند و شکر و حامل‌های انرژی پرداخت می‌شود.

جدول (۱): سهم یارانه‌های تولیدی، مصرفی، خدماتی از کل یارانه‌ها

در دوره (۱۳۷۹-۱۳۸۳) درصد

شرح	سال	تولیدی		مصرفی	خدماتی
		کشاورزی	صنعت		
برنامه سوم	۱۳۷۹	۹/۶	۰/۱	۸۸/۹	۱/۵
	۱۳۸۰	۷/۱	۰/۱	۸۹/۲	۳/۶
	۱۳۸۱	۵/۵	۰/۰	۹۳/۴	۱/۱
	۱۳۸۲	۵/۴	۰/۰	۹۱	۳/۶
	۱۳۸۳	۸/۱	۰/۰	۸۶/۱	۵/۸
	متوسط دوره	۷/۱۴	۰/۰۴	۸۹/۷	۳/۱۲

مأخذ: سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان

مالیات‌های غیرمستقیم در ایران به دو دسته اصلی تقسیم‌بندی می‌شود^۱ که عبارتند از:

الف- مالیات بر واردات؛ ب- مالیات بر معاملات یا مالیات بر مصرف و فروش.

مالیات بر واردات شامل موارد زیر است:

۱- حقوق گمرکی؛ ۲- سود بازرگانی؛ ۳- سی در صد عوارض اتومبیل‌های وارداتی؛ ۴- پانزده در صد حق ثبت سفارش کالا؛ ۵- عواید جایگزین دروازه‌ای؛ ۶- مالیات خودرو و وارداتی.

مالیات بر معاملات شامل موارد زیر است:

۱- مالیات بر فرآورده‌های نفتی؛ ۲- مالیات بر تولید الکل طبی و صنعتی؛ ۳- مالیات بر نوشابه‌های غیر الکی؛ ۴- مالیات بر فروش سیگار؛ ۵- مالیات اتومبیل؛ ۶- نقل و انتقال شناورها؛ ۷- عوارض خروج از کشور؛ ۸- پانزده در صد اتومبیل‌های داخلی؛ ۹- مالیات نقل و انتقال اتومبیل؛ ۱۰- مالیات حق اشتراک تلفن‌های خودکار؛ ۱۱- مالیات نوار ضبط صوت و تصویر؛ ۱۲- مالیات فروش خاویار؛ ۱۳- موارد متفرقه.

جدول (ب) مالیات بر مصرف و فروش و سهم آن را طی دوره (۱۳۸۳-۱۳۷۹) نشان می‌دهد. با توجه به جدول مذکور، همواره قسمت عمده‌ای از مالیات غیرمستقیم را مالیات بر واردات تشکیل می‌دهد.

با توجه به جدول سهم مالیات بر مصرف و فروش از کل مالیات‌های غیرمستقیم روندی کاهشی داشته و از ۴۰/۱ در صد در سال ۱۳۷۹ به ۲۲/۲ در صد در سال ۱۳۸۳ رسیده است. این موضوع به دلیل عدم تحقق پاره‌ای از اقلام، به خصوص مالیات بر فروش سیگار، بوده است. به طور کلی طی دوره (۱۳۸۳-۱۳۷۹) سهم این مالیات‌ها بین ۴۰-۲۲ در صد در نوسان بوده است.

از سوی دیگر سهم مالیات بر واردات طی دوره مذکور افزایشی بوده و از ۶۰ در صد در سال ۱۳۷۹ به ۷۸ در صد در سال ۱۳۸۳ رسیده است. این موضوع به دلیل وابستگی اقتصاد ایران به درآمدهای نفتی می‌باشد، زیرا با افزایش قیمت نفت طی سال‌های اخیر، واردات کالا و خدمات نیز افزایش و به تبع آن مالیات بر واردات نیز افزایش یافته است.

در سال ۱۳۸۰، نظام مالیاتی کشور شاهد اصلاحات ساختاری و تشکیلاتی گسترده‌ای بود که در این میان می‌توان به اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم در سال ۱۳۸۰، قانون تجمیع عوارض در سال ۱۳۸۱ و تشکیل سازمان امور مالیاتی اشاره کرد. لازم به ذکر است که از سال ۱۳۸۱ با تغییر شیوه بودجه‌نویسی عبارت مالیات بر مصرف و فروش به عبارت مالیات بر کالا و خدمات تغییر کرده است.

۱. حسن رنگریز و غلامحسین خورشیدی. (۱۳۷۷). *مالیه عمومی و تنظیم خط مشی مالی دولت*، شرکت چاپ و نشر بازرگانی، تهران، صص ۳-۷۲.

جدول (۲): روند مالیات‌های غیرمستقیم در ایران

طی سال‌های (۱۳۸۳-۱۳۷۹) ارقام: میلیارد ریال

سال	مالیات بر واردات	سهم از مالیات غیرمستقیم (درصد)	مالیات بر مصرف و فروش	سهم از مالیات غیرمستقیم (درصد)	مالیات غیرمستقیم
۱۳۷۹	۷.۹۴۸	۵۹.۹	۵.۳۱۰	۴۰.۱	۱۳.۲۵۸
۱۳۸۰	۱۱.۸۴۰	۷۰.۵	۴.۹۵۷	۲۹.۵	۱۶.۷۹۷
۱۳۸۱	۱۶.۹۶۷	۶۷.۳	۸.۲۵۵	۳۲.۷	۲۵.۲۲۲
۱۳۸۲	۲۲.۴۰۱	۶۷.۷	۱۰.۶۶۴	۳۲.۳	۳۳.۰۶۵
۱۳۸۳	۳۳.۰۸۷	۷۷.۸	۹.۴۳۷	۲۲.۲	۴۲.۵۲۴

مأخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

نتیجه‌گیری

با استفاده از داده‌های هزینه واقعی طی سال‌های (۱۳۸۳-۱۳۷۹) برای مناطق شهری روستایی و روابط (۱۵) و (۱۷) کشش رفاه اجتماعی نسبت به تغییر قیمت‌ها محاسبه و نتایج در جداول (۱) تا (۶) برای مناطق شهری و جداول (۷) تا (۱۲) برای مناطق روستایی ارائه شده‌اند. لازم به ذکر است که محاسبات با استفاده از نرم افزار DAD4.4 نگارش ۲۰۰۶ انجام و با بکارگیری نرم افزار Excel پردازش شده است. گروه‌های اصلی مشتمل بر گروه «کالاهای خوراکی و دخانی» و گروه «کالا و خدمات غیرخوراکی» می‌باشند که گروه کالاهای خوراکی خود دارای اجزا بوده و گروه کالاهای غیرخوراکی شامل هفت زیرگروه می‌باشد که در جداول مشخص می‌باشند.

جداول (۱) تا (۵) و جداول (۷) تا (۱۱) مقادیر کشش رفاه را برای گروه‌های کالایی یاد شده به ترتیب در مناطق شهری و روستایی ایران طی سال‌های (۱۳۸۳-۱۳۷۹) نشان می‌دهد. طبق انتظار و مطابق با الگوی معرفی شده، به دلیل اینکه افزایش قیمت‌ها، مخارج واقعی خانوار را کاهش می‌دهند، تمام مقادیر کشش‌ها طی دوره مورد بررسی منفی می‌باشند. همچنین مقادیر کشش‌ها و شاخص‌ها برای مقادیر نابرابری گریزی برابر ۱ و ۲ محاسبه شده است. همان‌گونه که قبلاً هم ذکر گردید^۴ یا پارامتر نابرابری گریزی میزان اهمیتی است که جامعه به برابری می‌دهد و در حقیقت با افزایش پارامتر^۴ وزن بیشتری به انتقال درآمد به گروه‌های پایین‌تر توزیع و به دیگر سخن افراد فقیرتر داده می‌شود. شاخص اصلاح قیمت محاسبه شده نیز مقادیر کوچکتر از یک یا بزرگتر از یک دارند و نشان می‌دهند که اگر شاخص اصلاح رفاه برای قیمت‌ها بزرگتر (کوچکتر) از یک باشد افزایش قیمت این اقلام به افراد فقیر بیشتر از (کمتر از) افراد غیرفقیر آسیب می‌رساند.

با توجه به جداول (۱) تا (۵) و جداول (۷) تا (۱۱) و ملاحظه اقلامی که دارای شاخص اصلاح قیمت بزرگتر از یک هستند، می‌توان نتیجه گرفت که پرداخت یارانه به اقلام خوراکی نظیر آرد و رشته و غلات و ... گوشت، شیر و فرآورده‌های آن، روغن و چربی‌ها و میوه‌ها و سبزی‌ها و خشکبار و حبوبات و ادویه‌ها در تمام دوره مورد بررسی به نفع افراد فقیر بوده است و افزایش قیمت این کالاها به این افراد بیشتر از افراد غیرفقیر آسیب می‌رساند. با افزایش پارامتر نابرابری گریزی از مقدار ۱ به ۲ کشش‌های رفاه نسبت به قیمت‌ها نیز افزایش می‌یابد. چون با توجه بیشتر به افراد فقیر، افزایش قیمت به میزان یک در صد باعث کاهش بیشتر رفاه برای این گروه افراد می‌گردد. به عنوان مثال، در سال ۱۳۸۳ افزایش قیمت در گروه کالایی غلات، نان و ... به میزان یک در صد با پارامتر نابرابری گریزی یک باعث کاهش رفاه به میزان ۰/۰۴۱ در صد می‌گردد. این میزان کاهش در رفاه با افزایش پارامتر نابرابری گریزی به ۲ به ۰/۰۴۳ در صد افزایش می‌یابد. با توجه به مقادیر کشش رفاه برای اقلامی نظیر آرد، رشته و غلات، گوشت، شیر و فرآورده‌های آن، میوه و سبزی‌ها، خشکبار، حبوبات و ... مشاهده می‌شود که مقدار این کشش اندکی برای مناطق روستایی بیشتر از مناطق شهری است. به عبارت دیگر در مناطق روستایی افزایش یک در صد در قیمت این اقلام باعث کاهش بیشتری در میزان رفاه می‌شود. این موضوع را می‌توان با ساختار بودجه‌ای خانوارهای روستایی مرتبط دانست، چون در روستاها عمدتاً سهم بیشتری از بودجه خانوارها به کالاهای خوراکی اختصاص یافته است. بنابراین اقلام مذکور نقش حیاتی‌تری را در بودجه خانوار نسبت به خانوارهای شهری ایفا می‌کنند. به عنوان مثال، در سال ۱۳۸۳ افزایش قیمت در گروه کالایی نظیر آرد، رشته، غلات و ... به میزان یک در صد با پارامتر نابرابری گریزی ۱ و ۲ به ترتیب باعث کاهش رفاهی به میزان ۰/۰۸ و ۰/۱ در صد خواهد شد. بنابراین با تمرکز بیشتر بر گروه‌های پایین‌تر درآمدی، یک در صد افزایش قیمت باعث کاهش رفاه بیشتری می‌گردد. این موضوع برای اقلامی نظیر گوشت، شیر، میوه و سبزی‌ها، خشکبار و حبوبات نیز صدق می‌کند. با توجه به اینکه مقدار شاخص اصلاح قیمت برای این گونه اقلام در دوره مورد بررسی در هر دو مناطق بزرگتر از یک می‌باشند، بنابراین این گروه کالاها بایستی مشمول یارانه یا افزایش نرخ یارانه یا کاهش نرخ مالیات قرار گیرند تا منافع آن به نسبت برای افراد فقیر بیشتر از ثروتمندان شده و به کاهش نابرابری و اصلاح و بهبود رفاه منجر گردند. تنها استثناء در این گروه‌ها، گروه نوشابه‌ها، غذاهای آماده و تنقلات و دخانیات می‌باشند که در تمام دوره مورد بررسی شاخص اصلاح قیمت برای آن‌ها کمتر از یک بوده و نشان‌دهنده آن است که این گروه از کالاها بایستی مشمول مالیات یا افزایش نرخ مالیات باشند چون منافع حاصل از این

گروه کالاها بیشتر متوجه افراد غیرفقیر می‌باشد. ذکر این نکته نیز ضروری است که مقادیر کشتش رفاه اجتماعی برای کالاهایی نظیر گوشت و شیر و نان و میوه و سبزی‌ها و ... بیشتر و برای کالاهایی نظیر انواع شیرینی و مربا و ادویه‌جات و روغن و چربی‌ها به طور نسبی کمتر است این مسئله بدلیل سهم بیشتر اقلامی نظیر گوشت و شیر و ... در بودجه خانوار و به عبارتی ضروری تر بودن این گونه اقلام است.

در تفسیر و استفاده از کشتش رفاه و به ویژه بکارگیری شاخص اصلاح قیمت بایستی به دو نکته توجه بسیار داشت: اول اینکه به سهم کالاها در بودجه خانوار توجه شود. کالاهایی که سهم اندک و ناچیزی در بودجه خانوار دارند برغم اینکه شاخص اصلاح قیمت برای آن‌ها کوچکتر از یک یا بزرگتر باشد بایستی با قاطعیت تمام در مورد پرداخت یارانه یا اعمال مالیات بر آن‌ها اظهار نظر کرد. مثال‌هایی نظیر چربی‌ها و روغن‌های حیوانی، حبوبات، مرباها و ... از این گونه می‌باشند که در تمام دوره بررسی سهم این اقلام در بودجه خانوار بسیار ناچیز می‌باشد.

نکته دوم مربوط به اندازه شاخص اصلاح قیمت است که بزرگی یا کوچکی آن نمی‌تواند مبنایی برای پرداخت یارانه بیشتر یا کمتر و اعمال مالیات بیشتر یا کمتر باشد. این شاخص، اصلاح پرداخت یارانه یا شمول مالیات را از نقطه نظر نهایی^۱ و با یک مرز مشخص می‌کند که در این الگو مرز پرداخت یارانه یا شمول مالیات عدد یک می‌باشد. به منظور اظهار نظر دقیق‌تر در این مورد، توجه به کشتش‌های قیمتی و درآمدی و متقاطع تقاضا برای این گونه اقلام نیز ضروری به نظر می‌رسد.

با نگاهی به جداول (۱) تا (۵) و جداول (۷) تا (۱۱) و توجه به اقلام غیرخوراکی مشاهده می‌شود که شاخص اصلاح قیمت برای زیر گروه‌هایی نظیر پوشاک و کفش، مسکن طی دوره مورد بررسی بیشتر از یک بوده که نشان‌دهنده آن است که افزایش قیمت این گروه از کالاها یا کالاهایی که به نحوی با این گروه‌ها در ارتباط هستند به نسبت به افراد فقیر بیشتر از افراد ثروتمند آسیب می‌رساند. بنابراین این گروه از کالاها بایستی مشمول پرداخت یارانه قرار داشته باشند. این موضوع در مورد گروه کالایی مسکن بسیار حائز اهمیت است. به طور مثال این گروه کالایی در سال ۱۳۸۳ با سهمی نزدیک به ۲۶ درصد سهم بالایی را در بودجه خانوار شهری به خود اختصاص داده است و بنابراین ۱ درصد افزایش در قیمت این گروه کالایی با پارامتر نابرابری گریزی^۱ باعث کاهش رفاهی به میزان ۰/۲۷ درصد خواهد شد. این میزان کاهش رفاه با توجه بیشتر به گروه‌های فقیرتر جامعه و در نظر گرفتن پارامتر نابرابری گریزی^۲ به ۰/۲۹ درصد افزایش می‌یابد. بنابراین هرگونه

پرداخت یارانه به این گروه کالایی با توجه به اینکه دارای شاخص اصلاح قیمتی بزرگتر از واحد می‌باشد، به شدت به نفع افراد فقیر می‌باشد.

مقایسه کسش رفاه در گروه مسکن بین خانوارهای مناطق روستایی و شهری قابل توجه است. همانند مناطق شهری، کسش رفاه گروه مسکن در مناطق روستایی نیز بالا بوده ولی در مقایسه با مناطق شهری بسیار کمتر می‌باشد. به عنوان مثال، در سال ۱۳۸۳ گروه مسکن که سهمی در حدود ۱۴/۷ درصد از بودجه خانوار روستایی را به خود اختصاص داده است، اگر با ۱ درصد افزایش قیمت با پارامتر نابرابری گریزی برابر ۱، روبرو شود کاهش رفاه به میزان ۰/۱۴ درصد را در پی دارد. این کاهش رفاه با افزایش مقدار پارامتر نابرابری گریزی به ۲ و توجه به گروه‌های فقیرتر به ۰/۱۸ درصد افزایش می‌یابد. این تفاوت قابل توجه در کسش رفاه بین مناطق شهری و روستایی در تمام سال‌های مورد مطالعه دیده می‌شود. در توجیه این تفاوت می‌توان گفت که سهم گروه مسکن و اجزاء آن برای خانوارهای روستایی کمتر از خانوارهای شهری است و خانوارهای روستایی با مسائلی از قبیل افزایش قیمت زمین و مسکن، افزایش اجاره بها و همچنین هزینه جانبی نظیر آب و فاضلاب و سوخت و روشنایی منازل مسکونی آن چنانکه در مناطق شهری دیده می‌شود، روبرو نیستند و بنابراین یک درصد افزایش قیمت و اصولاً افزایش قیمت این گروه، کاهش رفاه کمتری را برای این خانوارها به دنبال دارد.

این موضوع در مورد گروه کالایی حمل و نقل و ارتباطات و به ویژه گروه حمل و نقل، البته به طور ضعیف‌تری ملاحظه شده که به دلیل استفاده محدودتر خانوارهای روستایی از خدمات مربوط به انواع حمل و نقل نظیر سیستم حمل و نقل عمومی شهری، تاکسی و اتوبوس و حتی استفاده کمتر از وسایل نقلیه شخصی در مناطق روستایی می‌باشد. در حالی که این گروه‌ها و اجزاء آن در شهرها مورد استفاده بیشتری داشته و بنابراین افزایش قیمت آن‌ها، کاهش رفاه بیشتری را برای خانوارهای شهری به دنبال دارد. به عنوان مثال کسش رفاه در بخش حمل و نقل با پارامتر نابرابری گریزی ۱ و ۲ در سال ۱۳۸۳ در مناطق شهری به ترتیب برابر ۰/۱۳ و ۰/۱۴ بوده در حالی برای مناطق روستایی در همین سال به ترتیب برابر ۰/۱۱ و ۰/۱۳ می‌باشد. با توجه به کمتر از واحد بودن شاخص اصلاح قیمت در هر دو جامعه می‌توان گفت پرداخت یارانه به این گروه که طی این سال‌ها عمدتاً به شکل یارانه سوخت به این بخش اختصاص یافته، عموماً در جهت رفاه اقشار ثروتمند قرار گرفته و به نابرابری بیشتر منجر شده است به طوری که اقشار فقیر به نسبت از این یارانه‌ها کمتر بهره برده‌اند. بنابراین بازنگری در نحوه پرداخت یارانه و اعمال مالیات بر این بخش به منظور کاهش نابرابری و نیز اصلاح رفاه و بهبود رفاه اجتماع کاملاً ضروری به نظر می‌رسد.

به طور کلی آنچه که از جداول (۱) تا (۵) و جداول (۷) تا (۱۱) مشخص می‌باشد این است که در دوره مورد مطالعه در مناطق شهری و روستایی ایران منافع کالا و خدماتی نظیر گروه‌های حمل و نقل، ارتباطات، بهداشت و درمان و تفریح و سرگرمی‌ها و تحصیل و مطالعه متوجه ثروتمندان بوده و افراد فقیر کمتر از این منافع بهره‌مند شده‌اند. این موضوع را می‌توان از کوچکتر از یک بودن شاخص اصلاح قیمت برای این گروه‌ها ملاحظه کرد. بنابراین بایستی دولت در نحوه پرداخت یارانه به این گروه‌ها بازنگری داشته باشد و از طرفی با بررسی کامل و دقیق این گروه‌ها و اجزای آن‌ها اقدام به برقراری مالیات بر آن‌ها نموده و یا اینکه نرخ یارانه و میزان یارانه پرداختی به این گروه‌ها را کاهش داده تا به کاهش نابرابری و اصلاح و بهبود رفاه منجر شود.

کمتر از واحد بودن شاخص اصلاح قیمت برای اقلامی نظیر تفریح و سرگرمی‌ها، را در مناطق شهری و روستایی می‌توان عموماً با لوکس بودن چنین اقلامی توجیه کرد و بنابراین اعمال مالیات بر چنین گروه کالاهایی و کالاهای مرتبط با آن‌ها می‌تواند به اصلاح و بهبود رفاه اجتماعی در جامعه و کاهش نابرابری منجر شود.

لازم به ذکر است که داده‌های مرکز آمار ایران در مورد اقلام غیرخوراکی طی سال‌های مورد بررسی برای اقلام جزیی و ریز خوراکی چندان گویا نیست. به عنوان مثال دقیقاً مشخص نیست که ریز هزینه‌های بخش بهداشت و درمان و یا حمل و نقل و ارتباطات چگونه است و اینکه سهم مصرف‌کننده از ارتباطات مختلف نظیر خدمات پستی، اینترنت، فاکس، تلفن ثابت، تلفن همراه و ... چگونه و به چه میزان می‌باشد. بنابراین در تفسیر و ارائه اظهار نظر قاطعانه در مورد پرداخت یارانه یا اعمال مالیات بر این گونه اقلام بایستی احتیاط کرد.

روند شاخص اصلاح رفاه برای قیمت‌ها در جوامع شهری و روستایی ایران طی سال‌های (۱۳۷۹-۱۳۸۳) در جداول (۶) و (۱۲) ارائه گردیده است. با توجه جداول (۶) و (۱۲)، مقادیر شاخص اصلاح قیمت برای کل اقلام خوراکی طی دوره مورد بررسی در جوامع شهری و روستایی بزرگتر از واحد می‌باشد و نشان می‌دهد که منافع پرداخت یارانه به اقلام خوراکی در جوامع شهری و روستایی به نسبت برای افراد فقیر بیشتر از افراد غیرفقیر بوده و هرگونه اعمال مالیات بر چنین گروه کالاهایی به ضرر افراد فقیر می‌باشد.

با نگاهی به جدول (۶) مشاهده می‌شود که مقادیر کشش رفاه اجتماعی برای اقلام خوراکی با پارامتر نابرابری گریزی ۱ طی سال‌های (۱۳۷۹-۱۳۸۳) کاهش و از ۰/۲۴۶ به ۰/۲۵ در صد رسیده است. بین سال‌های (۱۳۸۰-۱۳۸۱) مقدار این کشش تقریباً ثابت و در حدود ۰/۲۵ صد بوده و طی سال‌های (۱۳۷۹-۱۳۸۳) رو به کاهش بوده است. به نظر می‌رسد که یک در صد

افزایش قیمت اقلام خوراکی در این سال‌ها باعث کاهش رفاه کمتری گردیده است. این مقادیر با پارامتر نابرابری گریزی ۲ نیز همین موضوع را تأیید می‌کنند.

با نگاهی به جدول (۱۲) مشاهده می‌شود که مقادیر کشش رفاه اجتماعی اقلام خوراکی در مناطق روستایی با پارامتر نابرابری گریزی ۱ طی سال‌های (۱۳۸۰-۱۳۷۹) افزایش و از ۰/۴۱۲ در صد به ۰/۴۵۱ در صد رسیده است مقدار این کشش طی سال‌های (۱۳۸۳-۱۳۷۹) روندی کاهشی به خود گرفته است. به نظر می‌رسد که ۱ در صد افزایش اقلام خوراکی طی این سال باعث کاهش رفاه کمتری گردیده است. این مقادیر با پارامتری نابرابری گریزی ۲ نیز همین موضوع را تأیید می‌کنند. با توجه به اقلام غیرخوراکی جداول (۱) تا (۵) مشاهده می‌شود که در تمام سال‌های مورد بررسی کشش رفاه بخش مسکن و بخش حمل و نقل بالاترین مقادیر را دارا بوده ولی از جهت منافی که برای افراد فقیر و غیرفقیر در پی داشته کاملاً با هم تفاوت دارند. به عنوان مثال در سال ۱۳۸۳ کشش رفاه بخش مسکن با پارامتر نابرابری گریزی ۱ بیشترین میزان بوده و همواره بین ۰/۳۲-۰/۲۷ در صد قرار داشته است این میزان با پارامتر نابرابری گریزی ۲ بین ۰/۳۳-۰/۹ در صد می‌باشد. در همین سال در مناطق روستایی نیز کشش رفاه بخش مسکن با پارامتر نابرابری گریزی ۱ بیشترین میزان بوده و همواره بین ۰/۱۶-۰/۱۴ در صد قرار داشته است. این میزان با پارامتر نابرابری گریزی ۲ بین ۰/۲۱-۰/۱۷ در صد بوده که البته از کشش رفاه گروه مسکن در مناطق شهری بسیار پایین‌تر می‌باشد. با توجه به بزرگتر از واحد بودن شاخص اصلاح قیمت این بخش در تمام سال‌ها می‌توان گفت که پرداخت یارانه به این بخش و زیرگروه‌های آن به شدت به نفع افراد فقیر بوده و باعث کاهش نابرابری و اصلاح و بهبود رفاه خواهد شد. روند شاخص اصلاح قیمت برای کل اقلام غیرخوراکی در مناطق شهری و روستایی نشان می‌دهد که مقدار این شاخص (با پارامتر نابرابری گریزی ۱ و ۲) در تمام سال‌های مورد مطالعه کمتر از یک بوده است و نشان می‌دهد که پرداخت یارانه به گروه کالاهای غیر خوراکی به نفع افراد غیرفقیر بوده و اعمال مالیات بر گروه اقلام غیرخوراکی در مناطق به نسبت به افراد غیرفقیر بیشتر از افراد فقیر آسیب می‌رساند.

پیشنهادات سیاستی

با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهادهای زیر مطرح می‌گردد:

به منظور بهره‌مندی بیشتر افراد فقیر در جوامع شهری و روستایی، پرداخت یارانه به اقلام ضروری نظیر شیر، انواع غلات و نان، شیر و فرآورده‌های آن، انواع گوشت، میوه و سبزی‌ها در اولویت قرار گیرد و مقدار یارانه پرداختی به این گونه اقلام در جوامع روستایی بیشتر از جوامع

شهری باشد. البته ذکر این نکته ضروری است که اگر خانوارهای روستایی تولیدکننده اقلام خوراکی همانند آرد، رشته و غلات، گوشت، شیر و فرآورده‌های آن، میوه و سبزی‌ها و خشکبار و حبوبات باشند، افزایش قیمت آن‌ها باعث افزایش درآمد و رفاه خانوارهای روستایی خواهد شد. بنابراین بایستی به در برنامه پرداخت یارانه به این خانوارها، این موضوع را نیز مدنظر قرار داد.

دولت در برقراری یا افزایش پرداخت یارانه به گروه کالاهای خوراکی مانند خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها، با مطالعه دقیق و با توجه به کشش‌های قیمتی، متقاطع و درآمدی تقاضا در جوامع شهری و روستایی عمل نماید. با توجه به نقش مهم گروه مسکن در بودجه خانوارهای شهری و روستایی، توجه ویژه سیاست‌گذاران به این بخش به منظور بهره‌مندی بیشتر اقشار آسیب‌پذیر به ویژه در مناطق شهری از طریق اعطای وام‌های کم بهره، احداث خانه‌های ارزان قیمت و ... ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به اینکه طی سال‌های اخیر مبالغ هنگفتی صرف یارانه سوخت و به ویژه بنزین گردیده و عمدتاً این مبالغ در جهت رفاه اقشار آسیب‌پذیر قرار نگرفته است، پیشنهاد می‌شود در پرداخت یارانه به بخش حمل و نقل بازنگری اساسی صورت گیرد.

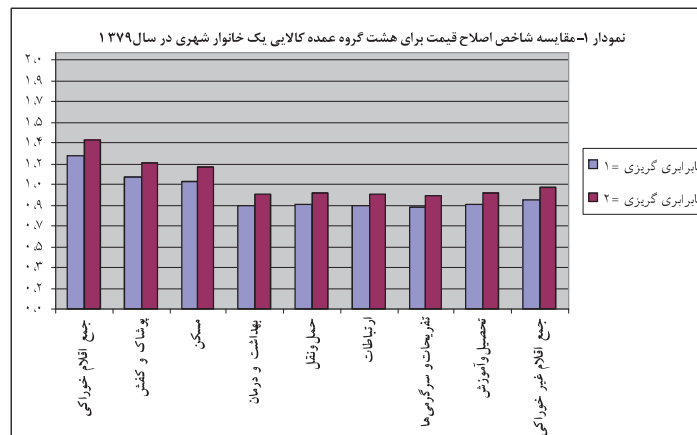
با توجه به اینکه در اقتصاد ایران قسمت عمده‌ای از خدمات بخش ارتباطات، بهداشت و درمان، تحصیل و آموزش مصرف عمومی دارند، پیشنهاد می‌گردد به منظور بهره‌مندی بیشتر اقشار آسیب‌پذیر در این بخش‌ها شیوه پرداخت یارانه هدفمند گردد. بر گروه کالاهای لوکس و غیرضروری که مصرف همگانی ندارند مالیات وضع گردد.

پیوست: جداول

جدول (۱): کشش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار شهری در سال ۱۳۷۹

اقلام کالاها و خدمات	سهم	نابرابری گریزی = ۱		نابرابری گریزی = ۲	
		کشش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کشش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فراورده‌های آن	۰.۰۴۷۳	-۰.۰۰۵	۱.۰۹	-۰.۰۰۶	۱.۲۰
گوشت	۰.۰۶۲۶	-۰.۰۰۶۶	۱.۰۵	-۰.۰۰۷	۱.۱۷
شیر و فراورده‌های آن و تخم پرندگان	۰.۰۲۶۳	-۰.۰۰۲۷	۱.۰۴	-۰.۰۰۳	۱.۱۵
روغن‌ها و چربی‌ها	۰.۰۰۹۰	-۰.۰۰۱۱	۱.۱۷	-۰.۰۰۱	۱.۳۰
میوه‌ها و سبزی‌ها	۰.۰۳۷۳	-۰.۰۰۴۲	۱.۱۳	-۰.۰۰۵	۱.۲۵
خشکبار و حبوب	۰.۰۱۰۸	-۰.۰۰۱۳	۱.۲۲	-۰.۰۰۱	۱.۳۵
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۰.۰۲۰۶	-۰.۰۰۲۴	۱.۱۴	-۰.۰۰۳	۱.۲۷
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۰.۰۰۷۷	-۰.۰۰۰۸	۰.۹۹	-۰.۰۰۱	۱.۰۹
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات	۰.۰۲۵۹	-۰.۰۰۲۲	۰.۸۵	-۰.۰۰۲	۰.۹۴
جمع اقلام خوراکی	۰.۲۱۰۵	-۰.۰۲۶۴	۱.۲۵	-۰.۰۲۹	۱.۳۹
پوشاک و کفش	۰.۰۶۵۹	-۰.۰۰۷۱	۱.۰۸	-۰.۰۰۸	۱.۲۰
مسکن	۰.۲۸۰۵	-۰.۰۲۹۵	۱.۰۵	-۰.۰۳۳	۱.۱۶
بهداشت و درمان	۰.۰۷۴۱	-۰.۰۰۶۳	۰.۸۵	-۰.۰۰۷	۰.۹۴
حمل و نقل	۰.۱۱۸۹	-۰.۰۰۱۲	۰.۸۶	-۰.۰۱۱	۰.۹۵
ارتباطات	۰.۰۲۵۲	-۰.۰۰۲۱	۰.۸۴	-۰.۰۰۲	۰.۹۳
تفریحات و سرگرمی‌ها	۰.۰۱۳۶	-۰.۰۰۱۱	۰.۸۴	-۰.۰۰۱	۰.۹۳
تحصیل و آموزش	۰.۰۲۳۴	-۰.۰۰۲۰	۰.۸۶	-۰.۰۰۲	۰.۹۵
جمع اقلام غیر خوراکی	۰.۷۹۹۸	-۰.۰۷۱۶	۰.۹۰	-۰.۰۷۹	۰.۹۹
جمع کل اقلام خوراکی و غیر خوراکی	۱	-۰.۰۹۸	۰.۹۸	-۱.۰۸۵	۱.۰۸۵

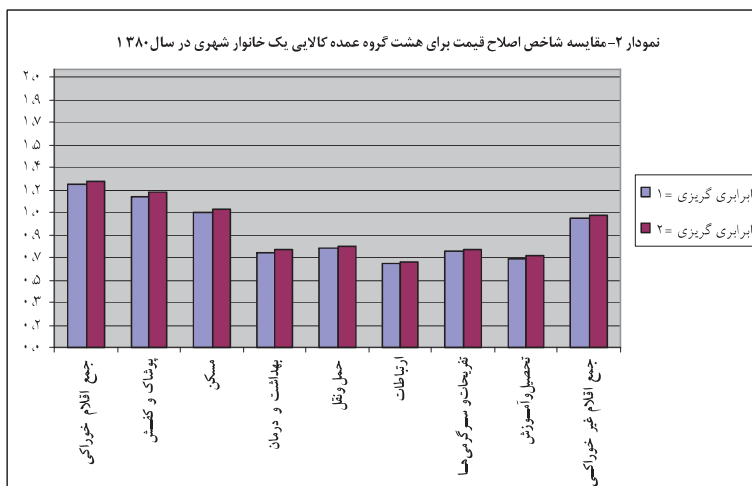
مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۲): کشش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار شهری در سال ۱۳۸۰

اقلام کالاها و خدمات	سهم	نابرابری گریزی = ۱		نابرابری گریزی = ۲	
		کشش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کشش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فراورده‌های آن	۰.۰۴۷۲	-۰.۰۰۵	۱.۰۳	-۰.۰۰۵	۱.۰۵
گوشت	۰.۰۶۳۸	-۰.۰۰۶۴	۱.۰۰۴	-۰.۰۰۷	۱.۰۳
شیر و فراورده‌های آن و تخم پرندگان	۰.۰۲۶۰	-۰.۰۰۲۷	۱.۰۴	-۰.۰۰۳	۱.۰۶
روغن‌ها و چربی‌ها	۰.۰۰۹۰	-۰.۰۰۰۹	۱.۰۳	-۰.۰۰۱	۱.۰۵
میوه‌ها و سبزی‌ها	۰.۰۳۷۳	-۰.۰۰۳۸	۱.۰۳	-۰.۰۰۴	۱.۰۵
خشکبار و حبوب	۰.۰۱۰۸	-۰.۰۰۱۱	۱.۰۳	-۰.۰۰۱	۱.۰۵
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۰.۰۲۰۰	-۰.۰۰۲۱	۱.۰۶	-۰.۰۰۲	۱.۰۸
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۰.۰۰۷۵	-۰.۰۰۰۸	۱.۰۵	-۰.۰۰۱	۱.۰۸
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات	۰.۰۲۹۹	-۰.۰۰۲۲	۰.۷۵	-۰.۰۰۲	۰.۷۷
جمع اقلام خوراکی	۰.۲۰۳۵	-۰.۰۲۵۰	۱.۲۳	-۰.۰۲۶	۱.۲۶
پوشاک و کفش	۰.۰۵۹۳	-۰.۰۰۶۸	۱.۱۴	-۰.۰۰۷	۱.۱۷
مسکن	۰.۳۰۵۵	-۰.۰۳۱۱	۱.۰۲	-۰.۰۳۲	۱.۰۴
بهداشت و درمان	۰.۰۹۵۱	-۰.۰۰۶۸	۰.۷۲	-۰.۰۰۷	۰.۷۴
حمل و نقل	۰.۱۵۷۹	-۰.۰۱۱۸	۰.۷۵	-۰.۰۱۲	۰.۷۶
ارتباطات	۰.۰۴۱۱	-۰.۰۰۲۶	۰.۶۳	-۰.۰۰۳	۰.۶۴
تفریحات و سرگرمی‌ها	۰.۰۱۶۹	-۰.۰۰۱۲	۰.۷۳	-۰.۰۰۱	۰.۷۴
تحصیل و آموزش	۰.۰۳۲۷	-۰.۰۰۲۲	۰.۶۷	-۰.۰۰۲	۰.۶۹
جمع اقلام غیر خوراکی	۰.۷۹۹۶	-۰.۰۷۷۵	۰.۹۷	-۰.۰۷۹	۰.۹۹
جمع کل اقلام خوراکی و غیر خوراکی	۱	-۱.۰۲۵	۱.۰۲۵	-۱.۰۰۵	۱.۱۶

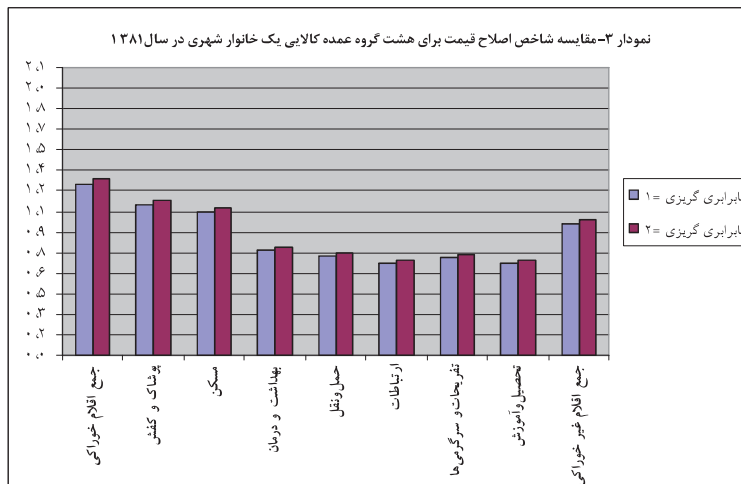
مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۳): کشش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار شهری در سال ۱۳۸۱

اقلام کالاها و خدمات	سهم	نابرابری گریزی = ۱		نابرابری گریزی = ۲	
		کشش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کشش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فرآورده‌های آن	۰.۰۴۶۲	-۰.۰۰۵	۱.۰۰۳	-۰.۰۰۵	۱.۰۰۶
گوشت	۰.۰۶۳۸	-۰.۰۰۶۶	۱.۰۳۹	-۰.۰۰۷	۱.۰۰۷
شیر و فرآورده‌های آن و تخم پرندگان	۰.۰۲۶۰	-۰.۰۰۲۶	۱.۰۰۱	-۰.۰۰۳	۱.۰۰۴
روغن‌ها و چربی‌ها	۰.۰۰۹۰	-۰.۰۰۰۹	۱.۰۰۴	-۰.۰۰۱	۱.۰۰۷
میوه‌ها و سبزی‌ها	۰.۰۳۷۳	-۰.۰۰۴۲	۱.۰۱۳	-۰.۰۰۴	۱.۰۱۶
خشکیار و حبوب	۰.۰۱۰۸	-۰.۰۰۱۱	۱.۰۰۷	-۰.۰۰۱	۱.۰۱۰
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۰.۰۲۰۰	-۰.۰۰۲۱	۱.۰۰۳	-۰.۰۰۲	۱.۰۰۶
آدویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۰.۰۰۷۵	-۰.۰۰۰۸	۱.۰۰۵	-۰.۰۰۱	۱.۰۰۸
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات	۰.۰۲۹۹	-۰.۰۰۲۰	۰.۶۷	-۰.۰۰۲	۰.۶۹
جمع اقلام خوراکی	۰.۲۰۱۲	-۰.۰۲۵۲	۱.۰۲۵	-۰.۰۲۶	۱.۰۲۹
پوشاک و کفش	۰.۰۵۹۳	-۰.۰۰۶۵	۱.۰۱۰	-۰.۰۰۷	۱.۰۱۳
مسکن	۰.۳۰۵۵	-۰.۰۳۱۹	۱.۰۰۵	-۰.۰۳۳	۱.۰۰۸
بهداشت و درمان	۰.۰۹۵۱	-۰.۰۰۷۳	۰.۷۷	-۰.۰۰۸	۰.۷۹
حمل و نقل	۰.۱۵۷۹	-۰.۰۱۱۴	۰.۷۲	-۰.۰۱۲	۰.۷۴
ارتباطات	۰.۰۴۱۱	-۰.۰۰۲۸	۰.۶۷	-۰.۰۰۳	۰.۶۹
تفریحات و سرگرمی‌ها	۰.۰۱۶۹	-۰.۰۰۱۲	۰.۷۱	-۰.۰۰۱	۰.۷۳
تحصیل و آموزش	۰.۰۳۲۷	-۰.۰۰۲۲	۰.۶۷	-۰.۰۰۲	۰.۶۹
جمع اقلام غیر خوراکی	۰.۸۰۹۶	-۰.۰۷۷۸	۰.۹۶	-۰.۰۸۰	۰.۹۹
جمع کل اقلام خوراکی و غیر خوراکی	۱	-۱.۰۰۳	۱.۰۰۳	-۱.۰۰۶	۱.۰۰۶

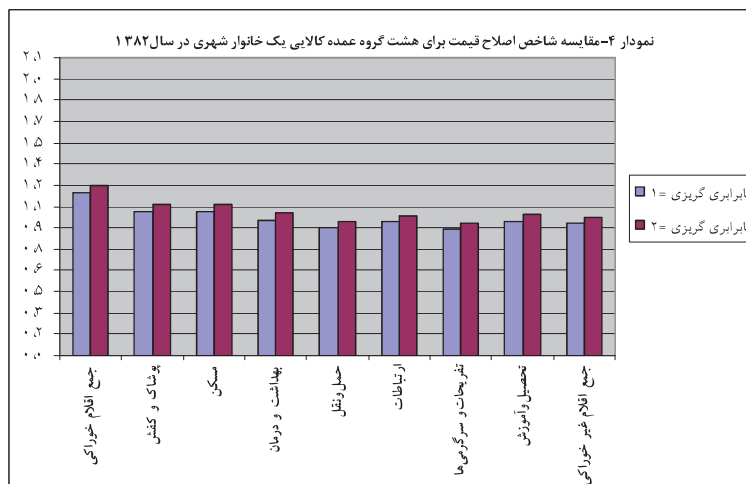
مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۴): کسش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار شهری در سال ۱۳۸۲

اقلام کالاها و خدمات	سهام	نابرابری گریزی = ۱		نابرابری گریزی = ۲	
		کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فراورده‌های آن	۰۰۰۴۶۰	-۰۰۰۵	۱۰۰۱	-۰۰۰۵	۱۰۰۵
گوشت	۰۰۰۶۲۲	-۰۰۰۶۳	۱۰۰۰۷	-۰۰۰۷	۱۰۰۵
شیر و فراورده‌های آن و تخم پرندگان	۰۰۰۲۶۳	-۰۰۰۲۵	۰۰۹۷	-۰۰۰۳	۱۰۰۱
روغن‌ها و چربی‌ها	۰۰۰۰۹۰	-۰۰۰۱۰	۱۰۱۳	-۰۰۰۱	۱۰۱۸
میوه‌ها و سبزیها	۰۰۰۳۷۳	-۰۰۰۴۲	۱۰۱۲	-۰۰۰۴	۱۰۱۷
خشکیار و حیوب	۰۰۰۱۰۸	-۰۰۰۱۲	۱۰۰۸	-۰۰۰۱	۱۰۱۳
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۰۰۰۱۹۴	-۰۰۰۲۰	۱۰۰۱	-۰۰۰۲	۱۰۰۶
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۰۰۰۰۷۷	-۰۰۰۰۷	۰۰۹۵	-۰۰۰۱	۱۰۰۰
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات	۰۰۰۲۲۲	-۰۰۰۲۱	۰۰۹۳	-۰۰۰۲	۰۰۹۷
جمع اقلام خوراکی	۰۰۲۱۳۵	-۰۰۲۴۵	۱۰۱۵	-۰۰۲۶	۱۰۲۰
پوشاک و کفش	۰۰۰۵۷۳	-۰۰۰۵۸	۱۰۰۱	-۰۰۰۶	۱۰۰۶
مسکن	۰۰۲۹۵۱	-۰۰۲۹۹	۱۰۰۱	-۰۰۳۱	۱۰۰۶
بهداشت و درمان	۰۰۰۶۷۷	-۰۰۰۶۴	۰۰۹۴	-۰۰۰۷	۰۰۹۹
حمل و نقل	۰۰۱۲۴۹	-۰۰۱۱۳	۰۰۹۰	-۰۰۱۲	۰۰۹۴
ارتباطات	۰۰۰۳۰۲	-۰۰۰۲۹	۰۰۹۴	-۰۰۰۳	۰۰۹۹
تفریحات و سرگرمی‌ها	۰۰۰۱۲۰	-۰۰۰۱۱	۰۰۸۹	-۰۰۰۱	۰۰۹۳
تحصیل و آموزش	۰۰۰۲۱۴	-۰۰۰۲۰	۰۰۹۵	-۰۰۰۲	۰۰۹۹
جمع اقلام غیرخوراکی	۰۰۷۸۶۵	-۰۰۷۳۵	۰۰۹۳	-۰۰۷۷	۰۰۹۸
جمع کل اقلام خوراکی و غیرخوراکی	۱	-۰۰۹۸	۰۰۹۸	-۱۰۰۲۵	۱۰۰۲۵

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۵): کشش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار شهری در سال ۱۳۸۳

اقلام کالاها و خدمات		سهام		نابرابری گریزی ۱ =		نابرابری گریزی ۲ =	
				کشش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کشش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فراورده‌های آن		۰.۰۴۰۷	-۰.۰۴۱	۱.۰۱	-۰.۰۴۳	۱.۰۶	-۰.۰۴۳
گوشت		۰.۰۶۰۴	-۰.۰۶۱	۱.۰۰۲	-۰.۰۰۶	۱.۰۶	-۰.۰۰۶
شیر و فراورده‌های آن و تخم پرندگان		۰.۰۲۵۶	-۰.۰۲۶	۱.۰۲	-۰.۰۰۳	۱.۰۷	-۰.۰۰۳
روغن‌ها و چربی‌ها		۰.۰۰۸۴	-۰.۰۰۹	۱.۰۴	-۰.۰۰۱	۱.۰۹	-۰.۰۰۱
میوه‌ها و سبزی‌ها		۰.۰۴۰۹	-۰.۰۴۲	۱.۰۲	-۰.۰۰۴	۱.۰۷	-۰.۰۰۴
خشکبار و حبوب		۰.۰۱۱۱	-۰.۰۱۲	۱.۰۴	-۰.۰۰۱	۱.۰۹	-۰.۰۰۱
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو		۰.۰۱۸۱	-۰.۰۱۸	۱.۰۲	-۰.۰۰۲	۱.۰۷	-۰.۰۰۲
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی		۰.۰۰۷۶	-۰.۰۰۸	۱.۰۰	-۰.۰۰۱	۱.۰۶	-۰.۰۰۱
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات		۰.۰۲۵۲	-۰.۰۲۳	۰.۹۳	-۰.۰۰۲	۰.۹۷	-۰.۰۰۲
جمع اقلام خوراکی		۰.۲۲۷۶	-۰.۲۳۹	۱.۰۵	-۰.۰۲۵	۱.۱۰	-۰.۰۲۵
پوشاک و کفش		۰.۰۵۶۱	-۰.۰۵۷	۱.۰۱	-۰.۰۰۶	۱.۰۶	-۰.۰۰۶
مسکن		۰.۲۶۰۲	-۰.۲۷۱	۱.۰۴	-۰.۰۲۹	۱.۱۰	-۰.۰۲۹
بهداشت و درمان		۰.۰۷۲۸	-۰.۰۶۸	۰.۹۴	-۰.۰۰۷	۰.۹۹	-۰.۰۰۷
حمل و نقل		۰.۱۴۰۹	-۰.۱۳۱	۰.۹۳	-۰.۰۱۴	۰.۹۸	-۰.۰۱۴
ارتباطات		۰.۰۳۲۸	-۰.۰۳۱	۰.۹۳	-۰.۰۰۳	۰.۹۸	-۰.۰۰۳
تفریحات و سرگرمی‌ها		۰.۰۱۳۵	-۰.۰۱۲	۰.۹۲	-۰.۰۰۱	۰.۹۷	-۰.۰۰۱
تحصیل و آموزش		۰.۰۲۴۰	-۰.۰۲۲	۰.۹۴	-۰.۰۰۲	۰.۹۹	-۰.۰۰۲
جمع اقلام غیر خوراکی		۰.۷۸۵۴	-۰.۷۳۱	۰.۹۳	-۰.۰۷۷	۰.۹۸	-۰.۰۷۷
جمع کل اقلام خوراکی و غیر خوراکی		۱	-۰.۰۹۷	۰.۹۷	-۱.۰۲۱	۱.۰۲۱	-۱.۰۲۱

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۶): شاخص اصلاح قیمت برای گروه کل کالایی یک خانوار شهری

طی سال‌های (۱۳۷۹-۱۳۸۳) (پارامتر نابرابری گریزی = e)

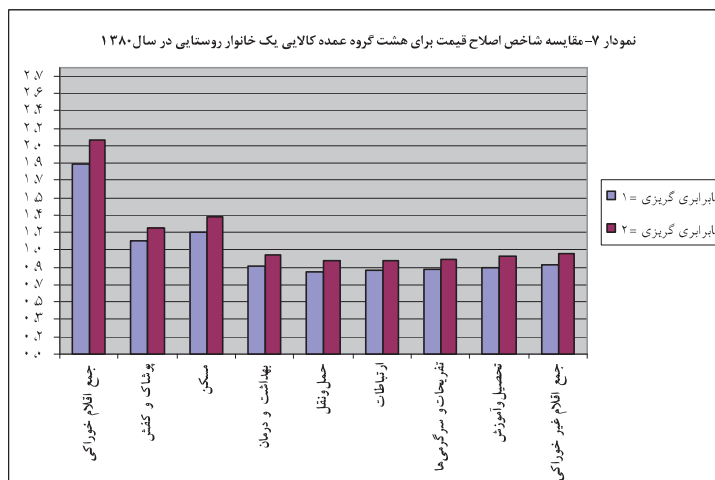
اقلام کالا و خدمات		۱۳۷۹		۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳	
		e=1	e=2	e=1	e=2	e=1	e=2	e=1	e=2	e=1	e=2
اقلام خوراکی		۱.۲۵	۱.۳۹	۱.۲۳	۱.۲۶	۱.۲۵	۱.۲۹	۱.۱۵	۱.۲	۱.۰۵	۱.۱
اقلام غیر خوراکی		۰.۹	۰.۹۹	۰.۹۷	۰.۹۹	۰.۹۶	۰.۹۹	۰.۹۳	۰.۹۸	۰.۹۳	۰.۹۸
اقلام خوراکی و غیر خوراکی		۰.۹۸	۱.۰۸۵	۱.۰۲۵	۱.۰۱۶	۱.۰۳	۱.۰۶	۰.۹۸	۱.۰۲۵	۰.۹۷	۱.۰۲۱

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۷): کسش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار روستایی در سال ۱۳۷۹

اقلام کالاها و خدمات	سهم	نابرابری گریزی = ۱		نابرابری گریزی = ۲	
		کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فراورده‌های آن	۰.۰۹۳۵	-۰.۱۰	۱.۰۶	-۰.۱۱	۱.۱۷
گوشت	۰.۰۸۵۷	-۰.۰۹۱	۱.۰۶	-۰.۱۰	۱.۱۷
شیر و فراورده‌های آن و تخم پرندگان	۰.۰۴۱۰	-۰.۰۴۴	۱.۰۸	-۰.۰۵	۱.۱۹
روغن‌ها و چربی‌ها	۰.۰۲۰۳	-۰.۰۲۳	۱.۱۵	-۰.۰۳	۱.۲۷
میوه‌ها و سبزی‌ها	۰.۰۵۴۴	-۰.۰۵۸	۱.۰۷	-۰.۰۶	۱.۱۸
خشکیار و حبوب	۰.۰۱۸۶	-۰.۰۲۰	۱.۰۷	-۰.۰۲	۱.۱۷
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۰.۰۳۸۲	-۰.۰۴۱	۱.۰۷	-۰.۰۵	۱.۱۸
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۰.۰۰۹۶	-۰.۰۱۰	۱.۰۷	-۰.۰۱	۱.۱۷
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات	۰.۰۲۸۱	-۰.۰۲۵	۰.۸۸	-۰.۰۳	۰.۹۷
جمع اقلام خوراکی	۰.۳۵۸۱	-۰.۴۱۲	۱.۱۵	-۰.۴۵	۱.۲۷
پوشاک و کفش	۰.۰۹۶۷	-۰.۱۰۵	۱.۰۹	-۰.۱۲	۱.۲۰
مسکن	۰.۱۴۶۵	-۰.۱۵۵	۱.۰۶	-۰.۱۷	۱.۱۷
بهداشت و درمان	۰.۰۶۶۴	-۰.۰۶۰	۰.۹۰	-۰.۰۷	۰.۹۹
حمل و نقل	۰.۰۷۳۳	-۰.۰۶۶	۰.۹۰	-۰.۰۷	۰.۹۹
ارتباطات	۰.۰۱۱۹	-۰.۰۱۰	۰.۸۴	-۰.۰۱	۰.۹۲
تفریحات و سرگرمی‌ها	۰.۰۱۴۳	-۰.۰۱۲	۰.۸۴	-۰.۰۱	۰.۹۳
تحصیل و آموزش	۰.۰۱۲۴	-۰.۰۱۱	۰.۸۹	-۰.۰۱	۰.۹۸
جمع اقلام غیر خوراکی	۰.۶۴۶۹	-۰.۵۷۸	۰.۸۹	-۰.۶۴	۰.۹۸
جمع کل اقلام خوراکی و غیر خوراکی	۱	-۰.۹۹	۰.۹۹	-۱.۰۹	۱.۰۹

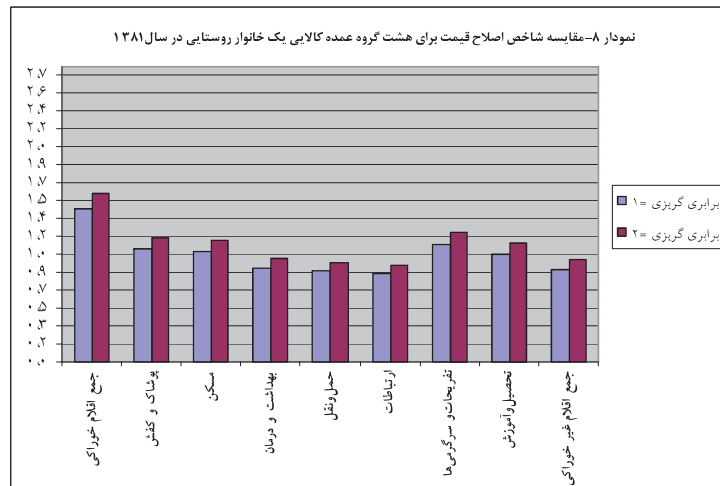
مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۸): کسش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار روستایی در سال ۱۳۸۰

اقلام کالاها و خدمات	سهم	نابرابری گریزی = ۱		نابرابری گریزی = ۲	
		کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فرآورده‌های آن	۰.۰۹۳۹	-۰.۱۱	۱.۱۷	-۰.۱۲	۱.۳۲
گوشت	۰.۰۹۴۲	-۰.۱۰	۱.۰۶۶	-۰.۱۱	۱.۲۰
شیر و فرآورده‌های آن و تخم پرندگان	۰.۰۴۳۰	-۰.۰۵۲	۱.۲۲	-۰.۰۶	۱.۳۷
روغن‌ها و چربی‌ها	۰.۰۲۱۱	-۰.۰۲۳	۱.۰۸	-۰.۰۳	۱.۲۱
میوه‌ها و سبزی‌ها	۰.۰۵۹۷	-۰.۰۶۲	۱.۰۴	-۰.۰۷	۱.۱۷
خشکیار و حبوب	۰.۰۱۸۲	-۰.۰۲۰	۱.۰۸	-۰.۰۲	۱.۲۱
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۰.۰۳۸۴	-۰.۰۴۳	۱.۱۳	-۰.۰۵	۱.۲۷
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۰.۰۱۱۴	-۰.۰۱۳	۱.۱۷	-۰.۰۱	۱.۳۱
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دغانیات	۰.۰۳۲۳	-۰.۰۲۷	۰.۸۴	-۰.۰۳	۰.۹۵
جمع اقلام خوراکی	۰.۲۴۲۸	-۰.۴۵۱	۱.۸۶	-۰.۵۱	۲.۰۹
پوشاک و کفش	۰.۰۹۱۲	-۰.۱۰۱	۱.۱۰	-۰.۱۱	۱.۲۴
مسکن	۰.۱۵۸۹	-۰.۱۹۰	۱.۱۹	-۰.۲۱	۱.۳۴
بهداشت و درمان	۰.۰۷۹۹	-۰.۰۶۹	۰.۸۶	-۰.۰۸	۰.۹۷
حمل و نقل	۰.۰۹۸۶	-۰.۰۸۰	۰.۸۱	-۰.۰۹	۰.۹۱
ارتباطات	۰.۰۱۶۴	-۰.۰۱۳	۰.۸۲	-۰.۰۲	۰.۹۲
تفریحات و سرگرمی‌ها	۰.۰۱۸۰	-۰.۰۱۵	۰.۸۳	-۰.۰۲	۰.۹۳
تحصیل و آموزش	۰.۰۱۵۰	-۰.۰۱۳	۰.۸۵	-۰.۰۱	۰.۹۵
جمع اقلام غیر خوراکی	۰.۷۶۵۲	-۰.۶۶۹	۰.۸۷	-۰.۷۵	۰.۹۸
جمع کل اقلام خوراکی و غیر خوراکی	۱	-۱.۱۲	۱.۱۲	-۱.۲۶	۱.۲۶

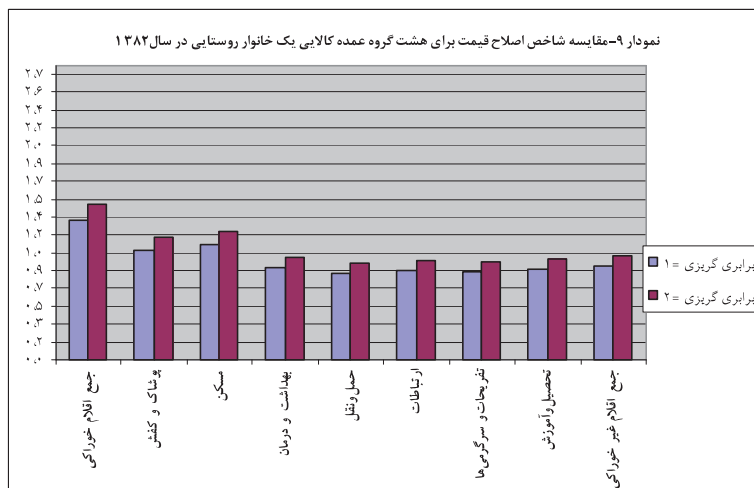
مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۹): کسش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار روستایی در سال ۱۳۸۱

اقلام کالاها و خدمات	سهم	نابرابری گریزی = ۱		نابرابری گریزی = ۲	
		کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فراورده‌های آن	۰.۰۹۸۵	-۰.۱۰	۱.۰۱	-۰.۱۱	۱.۱۱
گوشت	۰.۰۸۹۷	-۰.۱۰	۱.۱۱۱	-۰.۱۱	۱.۲۲
شیر و فراورده‌های آن و تخم پرندگان	۰.۰۴۳۷	-۰.۰۴۵	۱.۰۴	-۰.۰۵	۱.۱۴
روغن‌ها و چربی‌ها	۰.۰۲۰۳	-۰.۰۲۲	۱.۱۰	-۰.۰۲	۱.۲۱
میوه‌ها و سبزی‌ها	۰.۰۵۵۴	-۰.۰۶۳	۱.۱۴	-۰.۰۷	۱.۲۵
خشکیار و حیوب	۰.۰۱۷۵	-۰.۰۱۹	۱.۱۰	-۰.۰۲	۱.۲۱
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۰.۰۳۸۸	-۰.۰۴۱	۱.۰۵	-۰.۰۴	۱.۱۵
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۰.۰۱۱۸	-۰.۰۱۲	۱.۰۲	-۰.۰۱	۱.۱۲
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات	۰.۰۲۷۰	-۰.۰۲۴	۰.۹۰	-۰.۰۳	۰.۹۸
جمع اقلام خوراکی	۰.۲۹۳۱	-۰.۴۲۶	۱.۴۵	-۰.۴۷	۱.۶۰
پوشاک و کفش	۰.۰۸۹۷	-۰.۰۹۶	۱.۰۷	-۰.۱۱	۱.۱۸
مسکن	۰.۱۵۹۵	-۰.۱۶۸	۱.۰۵	-۰.۱۸	۱.۱۶
بهداشت و درمان	۰.۰۸۱۲	-۰.۰۷۲	۰.۸۹	-۰.۰۸	۰.۹۸
حمل و نقل	۰.۰۹۶۳	-۰.۰۸۳	۰.۸۶	-۰.۰۹	۰.۹۵
ارتباطات	۰.۰۱۸۲	-۰.۰۱۵	۰.۸۳	-۰.۰۲	۰.۹۲
تفریحات و سرگرمی‌ها	۰.۰۱۳۳	-۰.۰۱۵	۱.۱۱	-۰.۰۲	۱.۲۲
تحصیل و آموزش	۰.۰۱۱۳	-۰.۰۱۲	۱.۰۳	-۰.۰۱	۱.۱۳
جمع اقلام غیر خوراکی	۰.۷۱۶۹	-۰.۶۳۱	۰.۸۸	-۰.۶۹	۰.۹۷
جمع کل اقلام خوراکی و غیر خوراکی	۱	-۱.۰۵۷	۱.۰۵۷	-۱.۱۶۲	۱.۱۶۲

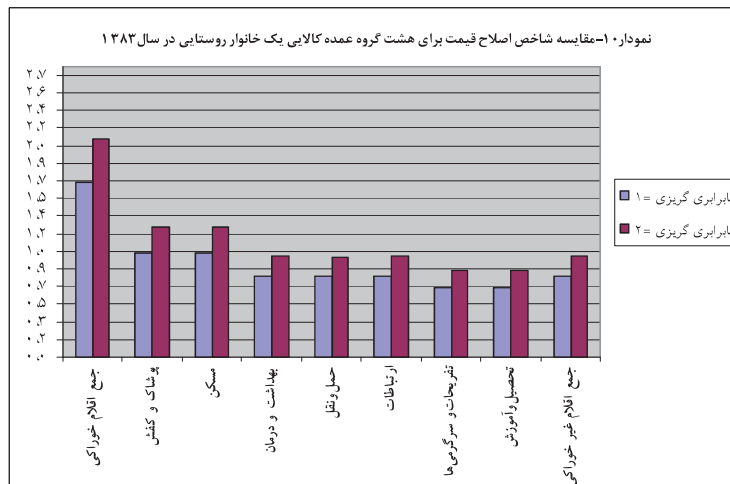
مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۱۰): کسش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار روستایی در سال ۱۳۸۲

اقلام کالاها و خدمات	سهم	نابرابری گریزی = ۱		نابرابری گریزی = ۲	
		کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کسش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فراورده‌های آن	۰۰۰۸۱۶	-۰۰۰۹	۱۰۰۶	-۰۰۱۰	۱۰۱۸
گوشت	۰۰۰۹۰۲	-۰۰۰۹۶	۱۰۰۶۴	-۰۰۱۱	۱۰۱۸
شیر و فراورده‌های آن و تخم پرندگان	۰۰۰۴۰۴	-۰۰۰۴۲	۱۰۰۴	-۰۰۰۵	۱۰۱۶
روغن‌ها و چربی‌ها	۰۰۰۱۸۵	-۰۰۰۲۱	۱۰۱۶	-۰۰۰۲	۱۰۲۹
میوه‌ها و سبزی‌ها	۰۰۰۵۹۱	-۰۰۰۶۱	۱۰۰۳	-۰۰۰۷	۱۰۱۵
خشکیار و حبوب	۰۰۰۱۷۷	-۰۰۰۱۸	۱۰۰۳	-۰۰۰۲	۱۰۱۵
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۰۰۰۳۲۹	-۰۰۰۳۸	۱۰۱۷	-۰۰۰۴	۱۰۳۰
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۰۰۰۱۰۴	-۰۰۰۱۱	۱۰۰۳	-۰۰۰۱	۱۰۱۵
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات	۰۰۰۲۷۹	-۰۰۰۲۵	۰۸۹	-۰۰۰۳	۰۹۹
جمع اقلام خوراکی	۰۰۳۰۰۸	-۰۰۰۳۹۹	۱۰۳۳	-۰۰۰۴۴	۱۰۴۸
پوشاک و کفش	۰۰۰۸۳۶	-۰۰۰۸۷	۱۰۰۴	-۰۰۱۰	۱۰۱۶
مسکن	۰۰۱۵۰۴	-۰۰۱۶۴	۱۰۰۹	-۰۰۱۸	۱۰۲۲
بهداشت و درمان	۰۰۰۷۸۰	-۰۰۰۶۹	۰۸۸	-۰۰۰۸	۰۹۸
حمل و نقل	۰۰۱۱۱۵	-۰۰۰۹۲	۰۸۲	-۰۰۱۰	۰۹۲
ارتباطات	۰۰۰۲۱۰	-۰۰۰۱۸	۰۸۶	-۰۰۰۲	۰۹۵
تفریحات و سرگرمی‌ها	۰۰۰۱۷۵	-۰۰۰۱۵	۰۸۳	-۰۰۰۲	۰۹۳
تحصیل و آموزش	۰۰۰۱۲۵	-۰۰۰۱۱	۰۸۶	-۰۰۰۱	۰۹۶
جمع اقلام غیر خوراکی	۰۰۶۹۹۰	-۰۰۰۶۲۱	۰۸۹	-۰۰۰۶۹	۰۹۹
جمع کل اقلام خوراکی و غیر خوراکی	۱	-۱۰۰۲	۱۰۰۲	-۱۰۱۲۵	۱۰۱۲۵

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۱۱): کثش رفاه و شاخص اصلاح قیمت برای اقلام مصرفی یک خانوار روستایی در سال ۱۳۸۳

اقلام کالاها و خدمات	سهام	نابرابری گریزی = ۱		نابرابری گریزی = ۲	
		کثش رفاه	شاخص اصلاح قیمت	کثش رفاه	شاخص اصلاح قیمت
آرد، رشته، غلات، نان و فراورده‌های آن	۰.۰۷۹۰	-۰.۰۸۰	۱.۰۲	-۰.۱۰۰	۱.۲۷
گوشت	۰.۰۸۷۶	-۰.۰۸۹	۱.۰۱۴	-۰.۱۱	۱.۲۷
شیر و فراورده‌های آن و تخم پرندگان	۰.۰۳۷۴	-۰.۰۴۰	۱.۰۶	-۰.۰۵	۱.۳۳
روغن‌ها و چربی‌ها	۰.۰۱۷۰	-۰.۰۱۸	۱.۰۷	-۰.۰۲	۱.۳۳
میوه‌ها و سبزی‌ها	۰.۰۵۷۱	-۰.۰۵۸	۱.۰۲	-۰.۰۷	۱.۲۷
خشکبار و حبوب	۰.۰۱۷۹	-۰.۰۱۷	۰.۹۷	-۰.۰۲	۱.۲۲
قند، شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو	۰.۰۳۱۷	-۰.۰۳۲	۱.۰۲	-۰.۰۴	۱.۲۷
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۰.۰۱۰۵	-۰.۰۱۱	۱.۰۷	-۰.۰۱	۱.۳۳
نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات	۰.۰۲۴۵	-۰.۰۲۷	۱.۰۹	-۰.۰۳	۱.۳۶
جمع اقلام خوراکی	۰.۲۲۱۲	-۰.۳۷۳	۱.۶۹	-۰.۴۷	۲.۱۱
پوشاک و کفش	۰.۰۸۱۷	-۰.۰۸۲	۱.۰۱	-۰.۱۰	۱.۲۶
مسکن	۰.۱۴۷۲	-۰.۱۴۸	۱.۰۱	-۰.۱۸	۱.۲۶
بهداشت و درمان	۰.۰۹۲۲	-۰.۰۷۲	۰.۷۸	-۰.۰۹	۰.۹۷
حمل و نقل	۰.۱۴۱۹	-۰.۱۱۰	۰.۷۷	-۰.۱۴	۰.۹۷
ارتباطات	۰.۰۲۶۶	-۰.۰۲۱	۰.۷۸	-۰.۰۳	۰.۹۷
تفریحات و سرگرمی‌ها	۰.۰۲۳۰	-۰.۰۱۵	۰.۶۶	-۰.۰۲	۰.۸۳
تحصیل و آموزش	۰.۰۱۵۵	-۰.۰۱۰	۰.۶۶	-۰.۰۱	۰.۸۳
جمع اقلام غیر خوراکی	۰.۷۷۸۸	-۰.۶۱۲	۰.۷۹	-۰.۰۷۶	۰.۹۸
جمع کل اقلام خوراکی و غیر خوراکی	۱	-۰.۹۸۵	۰.۹۸۵	-۱.۲۳	۱.۲۳

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول (۱۲): شاخص اصلاح قیمت برای گروه کل کالایی یک خانوار روستایی

طی سال‌های (۱۳۷۹-۱۳۸۳) (پارامتر نابرابری گریزی = e)

۱۳۸۳		۱۳۸۲		۱۳۸۱		۱۳۸۰		۱۳۷۹		اقلام کالا و خدمات
e=2	e=1	e=2	e=1	e=2	e=1	e=2	e=1	e=2	e=1	
۲.۱۱	۱.۶۹	۱.۴۸	۱.۳۳	۱.۶	۱.۴۵	۲.۰۹	۱.۸۶	۱.۲۷	۱.۱۵	اقلام خوراکی
۰.۹۸	۰.۷۹	۰.۹۹	۰.۸۹	۰.۹۷	۰.۸۸	۰.۹۸	۰.۸۷	۰.۹۸	۰.۸۹	اقلام غیر خوراکی
۱.۲۳	۰.۹۸۵	۱.۱۳۵	۱.۰۲	۱.۱۶۲	۱.۰۵۷	۱.۲۶	۱.۱۲	۱.۰۹	۰.۹۹	اقلام خوراکی و غیر خوراکی

مأخذ: محاسبات تحقیق

منابع

الف- فارسی

- ۱- ابوالفتحی قمی، ابوالفضل، درآمدی بر شناخت شاخص‌های نابرابری درآمد و فقر، مرکز آمار ایران، تهران، ۱۳۷۱.
- ۲- رنگریز، حسن، خورشیدی، غلامحسین، مالیه عمومی و تنظیم خط مشی مالی دولت، شرکت چاپ و نشر بازرگانی، تهران، ۱۳۷۷.
- ۳- فرد دوجی، سارا، ارزیابی سیاست مالیاتی و تأثیر آن بر فقر و نابرابری درآمد در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم اقتصادی دانشگاه آزاد اسلامی شیراز به راهنمایی دکتر خسرو پیرایی، ۱۳۸۵.
- ۴- مرکز آمار ایران (سال‌های مختلف)، نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری.
- ۵- مرکز آمار ایران (سال‌های مختلف)، نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای روستایی.
- ۶- موسوی جهرمی، یگانه، هزینه نهایی رفاه اجتماعی ناشی از مالیات‌های غیرمستقیم - مالیات بر مصرف در ایران در سال ۱۳۷۳، پژوهش‌نامه بازرگانی، ۱۳۸۱، ش ۲۲.

ب- انگلیسی

- 7- Atkinson, A.B, **On the Measurement of Inequality** Journal of Economic Theory, 1970, Vol 2, pp 244-63.
- 8- Kakwani, N and H.H. Son, **On Assessing Government Fiscal Policies with Application to the Philippines**, Handbook on Public Sector Performance Review. Vol. 3, Washington D.C, the World Bank, 2003.
- 9- Layard, P.R.G. and Walters, A.A, **Microeconomic Theory**. New York, USA, McGraw-Hill Book Company, 1978.
- 10- Rawls, J, **A Theory of Justice**, Oxford University Press, 1972.
- 11- Soares, S and R. Osorio, **The Impact of Relative Price on Welfare and Inequality in Brazil**, Brasilia, International Poverty Centre, Working Paper 37, 2007.
- 12- Son, H. H, **Is Thailand's Fiscal System Pro-Poor-Looking from Income and Expenditure Components**, The World Bank, 2003.
- 13- Son, Hyun, H. and N. Kakwani, **Measuring the Impact of Prices on Inequality with Applications to Thailand and Korea**, Journal of Economic Inequality, 2006, Vol. 4, No. 2, pp 181-207
- 14- Varian, A. **Microeconomic Analysis**. Third Edition. New York: Norton.